69. Maanantaina 7 päivänä kesäkuuta 1993

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1606

Hallituksen esitys n:o 370/1992 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5

2) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Romanian välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Romanian välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 1614

Hallituksen esitys n:o 56
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

3) Ehdotus laiksi Ukrainan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1615

Hallituksen esitys n:o 57
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

4) Ehdotus laiksi Valko-Venäjän kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. ,,

Hallituksen esitys n:o 58
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 10

S.

5) Ehdotus laiksi Uzbekistanin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. 1615

Hallituksen esitys n:o 59
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11

6) Ehdotukset laeiksi tuontimaksulain ja elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain verotaulukon muuttamisesta 1616

Hallituksen esitys n:o 43
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17

7) Ehdotus laiksi poronhoitolain 4 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 192/1992 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 8

8) Ehdotukset laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta 1617

Hallituksen esitys n:o 359/1992 vp
Lakialoite n:o 7
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 8

9) Ehdotus laiksi Australian kanssa sairaanhoidon antamisesta tilapäisen oleskelun aikana tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1625

Hallituksen esitys n:o 34
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 9

S.

10) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 1625

Hallituksen esitys n:o 227/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 10

11) Ehdotus laiksi pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1628

Hallituksen esitys n:o 233/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 11

12) Ehdotus laiksi räjähdysvaarallisista aineista annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 72
Talousvaliokunnan mietintö n:o 19

13) Ehdotus laiksi kemikaalilain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta 1629

Hallituksen esitys n:o 74
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

14) Ehdotus laiksi asumistukilain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 32
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen käsittely:

15) Ehdotus laiksi uskonnonvapauslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 44
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 10

16) Ehdotukset laeiksi maksuvaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta ja leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 55
Toivomusaloite n:o 257
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6

S.

Ensimmäinen käsittely:

17) Ehdotus laiksi kiinteistön luovuttamisesta Ferenda Oy:lle 1631

Hallituksen esitys n:o 67
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19

Esitellään:

18) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 26 laiksi lapsilisälain muuttamisesta „

Pöydällepanoa varten esitellään:

19) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä Euroopan talousalueen perustamiseen liittyvien sopimusten tarkistuspöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 38) 1632

20) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen eduskunnalle antaman kertomuksen johdosta niistä toimenpiteistä, joihin eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1990 ovat antaneet aihetta (K 3) ..... „

21) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä laiksi ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista (HE 33) ..... „

22) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä laiksi valtion audiovisuaalisesta keskuksesta annetun lain kumoamisesta (HE 45) ..... „

23) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä sotilasavustuslaiksi (HE 28) ..... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Aho E., Aho R., Alho, Anttila S-L., Enestam, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jokiniemi, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Korkeaoja, Korva, Laakso, Laaksonen, Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Laukkanen M., Laurila, Lehtosaari, Liikkanen, Lipponen, Louekoski, Luttinen, Mattila, Mäki-Hakola, Näsi, Ojala O., Paasio, Pelttari, Pietikäinen S., Pokka, Polvi, Puisto, Pura, Pykäläinen, Rajamäki, Renlund, Riihijärvi, Roos J., Rossi, Röntynen, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Seppänen, Uosukainen, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa ja Vähäkangas.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Ojala O., Louekoski, Alho ja Saario.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Karhunen, Laitinen, Renlund ja Viljamaa, virkatehtävien vuoksi edustajat Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Lipponen, S. Pietikäinen, Salolainen, Uosukainen ja Viinanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat R. Aho, Jaakonsaari, Jokiniemi, Kankaanniemi, Kauppinen, Korkeaoja, Korva, Laaksonen, Lahtinen, Lamminen, M. Laukkanen, Liikkanen, Louekoski, Mäki-Hakola, Paasio, Pelttari, Polvi, Puisto, Pykäläinen, Rajamäki, Riihijärvi, J. Roos, Rossi, Röntynen, Saario, Saastamoinen, Seppänen, Vihriälä ja Vähäkangas, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat S-L. Anttila ja Laakso sekä yksityisasioiden vuoksi ed. Näsi ja tämän kuun 30 päivään sairauden vuoksi ed. Luttinen.

Eduskunnan tietoon saatettuja asetuksia

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta 15 päivänä helmikuuta 1974 annetun lain 7 §:ssä säädetyssä tarkoituksessa ovat eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet sanotun lain nojalla 14 päivänä toukokuuta 1993 annetut

Asetus kansainvälistä tekstiilikauppaa koskevan sopimuksen voimassapitämistä koskevan pöytäkirjan voimaansaattamisesta;

Asetus Thaimaan kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta; ja

Asetus Malesian kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta.

Nämä asetukset on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla ne edustajille.

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1992

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kirjelmän ohella viime maaliskuun 31 päivältä on eduskunnalle annettu Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1992. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 211, 214, 223, 226, 227, 230, 234—236, 240, 241, 251 ja 264. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Liettuan pääministerin vierailu

Ensimmäinen varapuhemies: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Liettuan pääministeri Adolfas Slezevicius on seurueineen saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun pääministeri Slezeviciuksen tervetulleeksi eduskuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 370/1992 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa rouva puhemies! Tämä ulkoasiainvaliokunnan mietintö näyttää päällisin puolin täysin ongelmattomalta, ja sitä kuvastaa myös se, että valiokunta on ollut yksimielinen ajatuksissaan. Kuitenkin kun olen lukenut tätä suurennuslasin kanssa, näen tässä eräitä kriittisiä piirteitä ja siksi olenkin oikeastaan sitä mieltä, että tätä lakia ei tulisi hyväksyä.

Ennen kaikkea huomioni kiinnittyy siihen, että ulkoasiainvaliokunta pohtii sitä kysymystä, miten Suomen tulisi suhtautua siihen, että YK:n ja tulevaisuudessa myös Etykin rauhanturvaamisoperaatioihin lisätään uusia toimenpiteitä liittyen rauhanturvaamiseen. Tästä käy siis selvästi ilmi, että perinteisen rauhanturvaamisen lisäksi haluttaisiin keinovalikoimaa laajentaa rauhaanpakottamiseen eli peace inforcement -menettelyyn.

Henkilökohtaisesti olen todella huolissani, vaikka tämä kehitys on täällä ikään kuin aavistuksenomaista. Olen huolissani siitä jo tässä vaiheessa enkä siinä vaiheessa, kun kaikki on jo liian myöhäistä. Voisi oikeastaan kysyä, mihin tällaista kehitystä pitäisi verrata, ja vastaan siihen, että tätä kehitystä pitäisi verrata siihen kehitykseen, mitä Suomen ulkomaankaupassa tapahtuu. Meillä on ulkomaankauppaministeri Salolainen, joka sanoo, että eivät suinkaan Etasta tai EY:stä johdu ne vaikeudet, joita Suomella on, koska Eta ei ole vielä astunut voimaan emmekä me ole myöskään EY:n jäseniä. Mutta tosiasia on se, että vuosikymmenien ajan Suomen ulkomaankauppaa on rasittanut halu integroitua ja yhdentyä muun maailman kanssa.

Aivan samalla tavalla voidaan nähdä, että Suomea nyt jo rasittavat ne piirteet, jotka tästä ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä käyvät ilmi, koska tässä haaveillaan aavistuksena siitä, että ruvettaisiin rauhanturvaamisen sijasta, joka siis totta puhuen on äärimmäisen tehotonta, käyttämään hieman pakkoa, pakotettaisiin rauhaan. On selvä, että tämä houkuttelee monia tahoja. Tiedän, että se kuulostaa houkuttelevalta, mutta tämän kauniin — ei tietenkään minun mielestäni kauniin — ajatuksen, kauniina lanseeratun ajatuksen, taustapuolella on välttämättömyys tulla tapetuksi ja tappaa, jotta rauhaan voitaisiin pakottaa sodassa olevat osapuolet. (Ed. Rinne: Millä siviilien tappaminen lopetetaan?)

Nyt, arvoisa rouva puhemies, olen vakuuttunut siitä, että Suomi ajatellessaankin tätä mahdollisuutta omalle kohdalleen astuu vaarallisille poluille. Suomi on puolueeton maa. Se on häviävän pieni maa, jonka ainoa todellinen ulkopoliittinen doktriini voi tänään ja tulevaisuudessa olla puolueettomuuspolitiikka.

Puolueettomuuspolitiikkaa ei voida ajatella tilanteessa, jossa Suomi rupeaisi käymään, vaikkakin rauhaanpakottamisen nimissä, sotaa eri osapuolten välillä. Suomella puolueettomana maana ei voi olla muuta tehtävää kuin lääkärin tehtävä hoitaa ja parantaa sitä, minkä sota on aiheuttanut. Mutta olla ottamassa kantaa puoleen tai toiseen, vaikkakin rauhaanpakottamisen nimissä, olisi Suomelle erittäin turmiollista politiikkaa. Siksi olen vakuuttunut jo siitäkin, että Suomen ei olisi tullut olla osallisena niissä YK:n päätöksissä, jotka aikoinaan kohdistuivat mm. Irakiin.

Ei Suomi puolueettomana maana voi olla tekemässä päätöksiä, jotka tietävät yksiselitteistä kannanottoa toista maata vastaan toisen hyväksi. Tällainen ei voi olla perinteistä puolueettomuuspolitiikkaa, koska ei ole mitään mieltä ajatella, että täällä Suomessa kysyttäisiin vaikkapa entiseltä ulkoministeriltä, onko Suomi puolueeton maa, vaan meillä ainoan realistisen lähtökohdan täytyy olla siinä, että kysytään muilta valtioilta, onko Suomi puolueeton maa. Vain se voi antaa luotettavan kriteerin, jos muut pitävät Suomea puolueettomana maana, eikä suinkaan se, että Suomi pitää itse itseään puolueettomana maana.

Haluan vielä lyhyesti ottaa kantaa siihen, miksi Suomi ei voisi osallistua rauhaanpakottamiseen, vaikka se tietäisikin ihmishenkien uhrauksia. Tiedän varsin hyvin, että täällä on sellaisia esimerkiksi utilitarismin kannattajia, jotka haluavat hyväksyä ihmisten surmaamisen silloin, kun tällä surmaamisella voidaan saavuttaa hyötyä,

jos ihmiselämää kvantifioidaan ja lasketaan saavutettuja hyötyjä verrattuna uhrauksiin. Tällainen ajattelutapa puoltaisi tietenkin sitä, että uhrataan tietty määrä ihmishenkiä, kun kerran pelastetaan sitäkin suurempi määrä ihmishenkiä.

Mutta on myös toinen eettinen ajattelutapa, joka lähtee velvollisuusetiikasta. Se sanoo, että jokin asia on oikein tai väärin riippumatta siitä, mitkä sen asian seuraukset ovat. Olen vakuuttunut siitä, että Suomen pitäisi johdonmukaisesti seurata tällaista velvollisuusetiikkaa, ottaa ensin eettiset lähtökohdat arvopohjakseen ja toimia sen mukaisesti kysymättä, mitä se maksaa. Tämä suomeksi käännettynä tarkoittaa sitä, että Suomen pitäisi hyväksyä niin pitkälle kuin mahdollista älä tapa -käskyn kiellon noudattaminen. Sen takia minusta ei ole mitään edellytyksiä ajatella, että Suomi menisi tällaiseen rauhaanpakottamiseen, joka tietäisi aktiivista surmaamista. Suomi ei voi samanaikaisesti noudattaa älä tapa -käskyä ja pelastaa ihmishenkiä surmaamalla, rikkomalla tätä käskyä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä en ymmärrä tätä ed. V. Laukkasen puheenvuoroa. Hän väittää, että tässä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä olisi menty varsin pitkälle myötämieliseen suhtautumiseen mm. rauhaanpakottamiseen. Jos näin olisi, siellä olisi allekirjoittaneen vastalause, koska minä en näe rauhaanpakottamistoiminnalla olevan yleensäkään kovin suuria mahdollisuuksia rauhan palauttamisessa ja turvaamisessa eri osapuolten välillä. Tämä on aivan riittävästi täällä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä myös todettu.

Siellä käsitellään sellaisia asioita, jotka maailmassa ovat tällä hetkellä puheenaiheena ja joita Jugoslaviassakin on suunniteltu, sillä emme kai me nyt voi silmiämme ummistaa kansainvälisiltä suunnitelmilta ja kehitykseltä. Mutta siellä on aivan selkeästi todettu nykyinen asiaintila mutta samalla todettu, että jos tällaisista asioista joudutaan keskustelemaan ja päättämään, se vaatii aivan oman käsittelynsä ja aivan omat päätöksensä.

Minun mielestäni ulkoasiainvaliokunnan mietintö on kovin selkeä. Se luotaa nykyisin olemassa olevia tapahtumia ja suunnitelmia mutta ottaa niihin selvästi sen kannan, että nämä eivät liity lainkaan tähän lainsäädäntöön, mistä nyt on kysymys, ei oteta minkäänlaisia myötämielisiä kantoja tähän asiaan. Mutta jostakin syystä nyt ed. Laukkanen sai päähänsä, että hän tekee tästä poliittista historiaa hylkäämällä tämän lakiesityksen. Hylätään vain, mitäs siinä, mutta minä en tule kyllä tältä pohjalta lähtemään mukaan, ed. Laukkanen, lainkaan. Täytyy paperit lukea vähän tarkemmin.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi on oikeassa siinä, että rauhaanpakottamiskysymyksiä tämä mietintö ja lakiesitys ei koske. Mutta mitä tulee näihin eettisiin kysymyksiin, joita ed. V. Laukkanen otti esille puheenvuorossaan siitä, milloin väkivallan käyttö on sallittua, tai voisiko se joskus olla sallittua, niin täytyy sanoa, että ainakin minun on ollut hyvin vaikea katsoa entisen Jugoslavian alueella esimerkiksi Sarajevossa täysin suojattoman siviiliväestön pommitusta vuoristosta sotilaiden toimesta kansainvälisen yhteisön siihen millään tavalla puuttumatta tai suojaamatta siviiliväestöä. Mieleeni tulee se, kun syytämme 30-luvun tilanteita, miksi silloin ei tehty mitään. Me katsomme aivan vastaavia tapahtumia ympäristössämme nyt Euroopassa toimettomina.

Mitä tulee erilaisiin YK-operaatioihin, nyt jo näemme, miten vaarallisia perinteiset rauhanturvaoperaatiotkin ovat, esimerkiksi pakistanilaisten sotilaiden kohtalo tämän päivän Somaliassa, miten vaikeisiin olosuhteisiin jo perinteisissä YK-rauhanturvatehtävissä nyt joudutaan.

Mielestäni sellainen kansainvälinen järjestelmä, jossa YK-joukot voivat asettua hyökkäyksen kohteeksi joutuneen osapuolen suojaksi niin kuin tavallaan tapahtui Kuwaitin kohdalla, palvelee myös Suomen etua ja sellaiseen järjestelmään tulisi pyrkiä. Miten sitä käytännössä toteutetaan ja minkä armeijoiden kulloinkin pitäisi olla liikkeellä, se on järjestelykysymys. Pidän parempana sellaista järjestelmää, jossa YK on ainoa legitiimi sotilasvoiman käyttäjä, verrattuna sellaiseen järjestelmään, jossa kansalliset armeijat toimivat kukin motiiviensa mukaan.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. V. Laukkasen puheenvuorosta sain sen käsityksen, että hän myös tietyllä tavalla vähätteli rauhanturvaajien työtä. Itse haluan korostaa sitä, että suomalaiset rauhanturvaajat ovat hyvin tunnustettuja maailmalla erikoisesti myös sen toiminnan ansiosta, mitä he tekevät siellä, hyvin paljon erilaista humanitaarista työtä terveydenhuoltopuolella, koulutuspuolella, veden hankinnassa. Kyläläiset ovat hyvin tyytyväisiä suomalaisiin rauhanturvaajiin.

Mitä tulee rauhaanpakottamiskysymykseen, siitä on todella paljon viime aikoina Suomessa keskusteltu. Puolustusvaliokunta antaessaan lausuntoa ulkoasiainvaliokunnalle kuuli aika paljon asiantuntijoita. Hyvin selkeästi tuli esiin kaksijakoisuus, että puolustusministeriön puolelta ammattisotilaat suhtautuvat kielteisesti rauhaanpakottamiskysymykseen, kun sen sijaan ulkoministeriön edustajat olivat paljon myötämielisempiä.

Kenraali Hägglundin lausunnossa esimerkiksi tuli hyvin selkeästi esiin se, että hän näki rauhaanpakottamistehtävät suurten valtioiden eikä lainkaan pienten maiden asiana. Hän sanoi kyllä, että jos pakotetaan, niin totta kai näitä asioita tehdään, mutta ei nähnyt tätä mitenkään myönteisenä. Toisekseen se on myös äärettömän kallista, joten Suomessa ei mielestäni tässä taloudellisessakaan tilanteessa tulisi tällaisia asioita edes suunnitella.

Ed. Lindqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aioin juuri kysyä ed. V. Laukkaselta, lukeeko hän kenties erilaisia lausuntoja, kun hän jatkuvasti varoittelee rauhaanpakottamisesta, vaikka ulkoasiainvaliokunta, kuten puolustusvaliokunta, on hyvin selkeästi tuonut kantanaan esille perinteisen rauhanturvaajien työn. Nimenomaan, kuten ed. Rimmi totesi, suomalaiset ammattisotilaat ovat myös olleet tällä kannalla, ja se on hyvin kunnioitettavaa, koska Suomella on todella perinteisessä YK:n rauhanturvatyössä kunniakas toiminta ja suomalaisiin luotetaan eri puolilla maailmaa.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ehkä ed. Aittoniemi on hieman torkahtanut, koska valiokunnan mietinnössä sanotaan: "Valiokunta pitää sinänsä myönteisenä sitä, että YK:n ja tulevaisuudessa myös Etykin rauhanturvaamisoperaatioiden käytettävissä olevia keinovalikoimia kehitetään ja että operaatiot siten saavat enemmän todellisia onnistumisen mahdollisuuksia. Valiokunta ei myöskään halua sulkea pois sitä mahdollisuutta, että Suomi osallistuisi aktiivisesti myös uudentyyppisiin toimintoihin."

Pidän selvänä, että nämä uudentyyppiset toiminnot eivät ole suinkaan kaivojen rakentamista tai joitain muuta, vaan ne todella tähtäävät rauhaanpakottamiseen. Jos ed. Aittoniemi olisi ollut todella tarkkana, hänen varoituskellonsa olisivat varmasti kilisseet hieman päässä ja hän olisi vastustanut myönteistä suhtautumista kehitykseen, joka olisi kiistattomasti kielteistä.

Mitä tulee ed. Haaviston ajatukseen siitä, kun hän murehtii sitä, että siviilejä tapetaan, ja tulisiko nyt tämän välttämiseksi ryhtyä surmaamistoimenpiteisiin viime kädessä, niin täytyy muistaa, että sodissa on aina tapettu siviilejä. Sodat eivät voisi syttyä, jos rauhantahtoinen ajattelu olisi viety loppuun asti läpi, koska ihmiset eivät tarttuisi aseisiin. Nyt juuri tämä, että ollaan ikään kuin valmiit tarttumaan aseisiin hyvän asian puolesta, yksinään takaa jo sen, että sotia on aina ollut ja tulee aina olemaan. Olen siis vakuuttunut siitä, että rauhan puolesta ei voida koskaan taistella, vaan sen puolesta voidaan vain kärsiä.

Mitä tulee rauhanturvaamisjoukkojen hyvään työhön, totta kai se on hyvää työtä siinä mielessä, että tehdään kaikkea hyvää. Mutta jos ajatellaan sotien lukumäärää ja niiden loputonta jatkumista, niin siinä suhteessa on tietysti pahan kerran epäonnistuttu.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen puhui siitä, että Suomen ei pitäisi ryhtyä ottamaan kantaa sotiin ja teurastuksiin maailmalla ja pitäisi tyytyä humanitaariseen apuun ja lääkärin osaan. Hänen kanssaan olen samaa mieltä siitä, että esimerkiksi Persianlahden sodasta, jossa tuhottiin hyvin paljon siviilejä, Suomen ei olisikaan pitänyt olla mukana päättämässä.

Hyvin ongelmallinen on tilanne entisessä Jugoslaviassa. Siellä on kysymys, kuten ed. Haavisto sanoi, etnisistä puhdistuksista eli joukkomurhasta, joka kohdistuu etenkin muslimeihin mutta myös muihin. Mielestäni se, että täällä ajatellaan, ettei pidä puuttua niihin asioihin, on kyllä sellaista passiivisuutta, jossa itse syyllistymme samantapaiseen suhtautumiseen, mihin länsimaat syyllistyivät natsi-Saksan aikana, kun 7 miljoonaa juutalaista tapettiin.

Tämä on hankala ongelma, mutta kyllä mielestäni siinä täytyy ottaa kantaa. Silloin YK on ainoa järjestö, jolla on riittävä kansainvälinen legitimiteetti puuttua tähän asiaan. Meillä oli viime perjantaina Pohjoismaiden vasemmistopuolueitten puheenjohtajien kokous Kööpenhaminassa. Siinä päätettiin yhteisestä julkilausumasta, missä kyllä vaaditaan, että YK:n turvallisuusneuvosto laatii johdonmukaisen ja eskaloivan ohjelman, jotta saataisiin nämä joukkomurhat loppumaan. Ensin täytyy ottaa kaikki talous- ja poliittiset keinot käyttöön, mutta jos

nämä eivät auta, niin sitten täytyy olla kyllä hyvin päättäväinen skaala, joka päätyy siihen, että täytyy voida käyttää myöskin sotilaallista voimaa, jotta tämä lahtaus loppuisi.

Ed. P a l o h e i m o : Rouva puhemies! Ed. V. Laukkasella on aivan poikkeuksellinen kyky laajentaa asioita yksityiskohdista periaatteellisiksi ja saada aikaan, lähes provosoida, täällä eduskunnassa usein hyvin kiinnostavia keskusteluja. Minusta tämä on hyvä piirre.

Olen hänen kanssaan näistä periaatteellisista kysymyksistä tässä nimenomaisessa asiassa erittäin eri mieltä. Mielestäni ratkaisut — niin kansalliset kuin kansainvälisetkin ratkaisut, poliittiset ja yhteiskunnalliset ratkaisut — pitäisi tehdä sellaisiksi, että ne perustuvat siihen, minkälaisia ihmiset ovat, eikä siihen, minkälaisia heidän toivoisimme olevan. Jos ratkaisut perustetaan eräänlaisille utopioille ja illuusioille siitä, minkälaisia ihmisten toivoisimme olevan, niin lopputulokset ovat usein erittäin julmia ja kauhistuttavia.

Tämä on itse asiassa juuri se ero, mikä on seurauseettisen ja velvollisuuseettisen tarkastelutavan välillä. Seurauseettisessä tarkastelutavassa pyritään pohtimaan, mihin jokin toimenpide johtaa, ja arvioimaan sitä, millä tavoin pitäisi toimia, jotta toimenpiteen seuraukset olisivat mahdollisimman onnelliset. Velvollisuuseettinen tarkastelu lähtee itse asiassa toisaalta, se lähtee ihmisen sisimmästä, ja sen ensisijaisena tarkoituksena minun mielestäni hieman kyynisesti sanottuna on rauhoittaa toimijan omaa omaatuntoa. Se on tällä tavoin itse asiassa melko itsekäs lähestymistapa, jossa toimija itse vain pyrkii säilyttämään hyvän omantunnon. Se on rauhoituslääkettä hänelle itselleen auttaen saavuttamaan sisäisen rauhan, niin sanoakseni.

Tämän tyyppiselläkin toiminnalla on joskus ollut menestystä, kieltämättä. Mielestäni Mahatma Gandhi esimerkiksi historiassa on henkilö, joka toimien tällä tavoin on aikaansaanut kokonaisessa maanosan kokoisessa maassa vuosikymmeniä kestäneen ilmapiirin, ei muutoksen, vaan pysymisen, rauhanomaisiin ratkaisuihin uskomisen. Minä en tätä täysin tyrmää, mutta minä tyrmään sen näissä olosuhteissa, mistä nyt on kysymys.

Valitettavasti meillä ei ole koskaan niin sanoaksemme tieteellistä vertailupohjaa sikäli, että jos sanotaan, että toiminta Kuwaitissa esimerkiksi johti huonoihin lopputuloksiin, niin meillä ei ole mitään vertailuaineistoa, jolla voisimme osoittaa, että toimimattomuus olisi johtanut parempiin lopputuloksiin tai toimimattomuus olisi johtanut vielä huonompiin lopputuloksiin. Me voimme vain päätellä, että esimerkiksi mainitussa tapauksessa toimimattomuus ja puuttumattomuus olisi johtanut vielä huonompiin lopputuloksiin.

On itsestäänselvää, että on tapauksia, kuten Kyproksen turkkilaisten ja kreikkalaisten erottaminen, jossa etninen vihamielisyys on johtanut kauhistuttaviin seurauksiin ja YK:n joukot ovat olleet, kuten nyt Balkanilla, vain seuraamassa sivusta tapahtumien kulkua siitä syystä, että heillä ei ole ollut mandaattia puuttua asioihin voimakkaammin. (Ed. V. Laukkanen: On aivan oikein, ettei ole!) — Kysymys ei ole siitä, että YK:n ei pitäisi puuttua, vaan kysymys on, ed. Laukkanen, siitä, että YK on liian heikko, sille nauretaan noissa olosuhteissa. Jos YK olisi riittävän vahva, sen pelkkä läsnäolo tehoaisi. Nyt se ei valitettavasti tehoa.

Olen täysin samaa mieltä niiden kanssa, jotka haluavat maailmassa sellaista sotilaallista kehitystä, että kansalliset armeijat täytyy vähitellen supistaa minimiin eräänlaisiksi poliisivoimiksi ja että maailmassa olisi eräänlainen maailmanpoliisi: YK:n joukot, joka pystyisi turvaamaan samalla tavalla rauhantilan maailmassa kuin suomalainen armeija pystyisi sen tänään turvaamaan, jos esimerkiksi savolaiset ja hämäläiset keksisivät ruveta tappelemaan keskenään. (Ed. Aittoniemi: Aika vaikea homma!) Poliisi ... — Ed. Aittoniemi ymmärrettävästi on varmaan samalla kannalla periaatteellisella tasolla minun kanssani poliisin suhteen. — Olisi varmaan surkea asia, jos poliisi olisi Helsingin kaduilla yhtä heikko kuin YK:n armeija tällä hetkellä on Balkanilla, tyytyisi katselemaan sivusta kaikenlaisia kauheuksia, pelkäisi housut tutisten, että poliisille itselleen käy huonosti, ja noudattaisi eräänlaista ed. V. Laukkasen velvollisuuseettistä näkemystä eikä koskisi rähinöitsijöihin kadunkulmissa.

Ed. O. Ojala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. W a h l s t r ö m : Arvoisa puhemies! Minäkin vielä haluan puuttua asiaan, josta jo täällä viime viikolla oli puhetta, ja ihmettelen edelleenkin ed. V. Laukkasen halua vetää täysin vastakkaisia johtopäätöksiä ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä kuin valiokunta on nimenomaisesti

tarkoittanut. Valiokunta joutui puuttumaan asiaan, joka yleisessä keskustelussa on ollut viime aikoina esillä, nimittäin erilaisiin rauhanturvaamisen menetelmiin, ja halusi nimenomaan korostaa, että tämän lainmuutoksen myötä ei saa tulla mitään periaatteellisia eikä käytännöllisiä muutoksia Suomen poliittisiin kantoihin suhteessa YK:n rauhanturvaamistoimintaan. Sen vuoksi ulkoasiainvaliokunta toteaa, että tässä vaiheessa ei tulisi edes rauhanturvaamislain nimikkeessä lähteä ennakoimaan rauhanturvaamistoiminnan laajenemista YK:n ja Etykin ulkopuolelle jne. Sen vuoksi ehdotetaan, että lain nimike tulisi sellaiseksi kuin puolustusvaliokuntakin on esittänyt, että nimikkeessä mainitaan vain YK ja Etyk. Minäkin olisin kirjoittanut vastalauseen, jos nimikkeessä olisi mainittu kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta, koska olisin arvellut, että se saattaa viitata kehitykseen, jossa Suomi toimii Naton tai Weu:n, Länsi-Euroopan unionin, yhteisissä operaatioissa, ja sitä en missään nimessä haluaisi ennakoida. Sen vuoksi pidän hyvänä, että jo nimike on selkeä ja siinä torjutaan ajatukset laajemmasta rauhanturvaamistoiminnasta.

Mitä tulee ongelmiin, jotka koskevat rauhaanpakottamista, rauhan ylläpitämistä eri keinoin jne., minusta sekin asia on hyvin johdonmukaisesti valiokunnan mietinnössä sanottu. Jälleen siitä ed. V. Laukkanen lukee aivan toisenlaisen johtopäätöksen. Juuri sen vuoksi, että asia on ajankohtainen, siihen oli otettava kantaa. Näin ollen oli luonnollista, että vaatiessaan selvitystä asiasta ulkoasiainvaliokunta ei sulje pois mitään mahdollisuuksia rauhanturvaamistoiminnan tehostamiseksi. Siinä mielessä pidän oikeana, että valiokunta sanottuaan tämän toteaa, että on aikaansaatava perusteelliset selvitykset, missään muussa tapauksessa eivät tule kysymykseen uudenlaiset toimintamuodot, ei ilman tämän rauhanturvaamislain muutosta. Nyt siis muutos koskee vain Etykiä eikä tässä laissa anneta eikä myöskään ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä pienintäkään suositusta siihen suuntaan, että me osallistuisimme rauhaanpakottamisoperaatioihin eli operaatioihin, joita voitaisiin kutsua sodaksi.

Mitä tulee muutoin YK:n toimintaan, siinä suhteessa olen hyvin pitkälle samaa mieltä kuin ed. Paloheimokin. Meidän pitäisi kaikin keinoin vahvistaa YK:n roolia, sen poliittista roolia, koska vain sillä tavoin voitaisiin ennalta ehkäistä konflikteja, joista monet ovat syntyneetkin alun perin siitä syystä, että YK:n poliittinen voima on ollut niin epäyhtenäinen ja hajanainen ja erilaiset eturistiriidat ovat johtaneet siihen, ettei toimita johdonmukaisesti kaikissa tapauksissa, kuten täällä nyt on todettu. Silloin, kun oli tärkeä intressi puolustaa omia tai omassa käytössä olevia öljykenttiä Kuwaitissa, oli valmiutta käyttää hyvinkin voimakkaita keinoja. Nyt ei sellaiseen näytä olevan mahdollisuutta.

Korostan vielä kerran, että ed. V. Laukkasen vetämät johtopäätökset eivät ole mahdollisia sen perusteella, mitä ulkoasiainvaliokunnan ja puolustusvaliokunnan mietinnöissä sanotaan, ja sen perusteella, mitä nimenomaan siellä painotetaan. Mitään muutoksia ei Suomen rauhanturvaamistoimintaan tämän lakimuutoksen perusteella voi tulla eikä saa tulla.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erinomaisen hyvä, että ed. V. Laukkanen aloitti keskustelun, siinä katsannossa ettei jälkeenpäin tulisi kenellekään sellaista kuvaa, että ed. V. Laukkasen tulkinta on oikea. Tässä suhteessa ed. Wahlströmin äsken käyttämä puheenvuoro oli erinomaisen paikallaan, niin että tämä asia tulee harvinaisen selväksi. Minusta olisi aika kurjaa, että sen jälkeen, kun eduskunta on kolmannessa käsittelyssä hyväksynyt mietinnön, aloitetaan julkinen keskustelu, jota ei ole mahdollisuutta käydä sillä tavalla kuin eduskunnan suuressa salissa. Tässä suhteessa ed. V. Laukkanen ansaitsee kiitokset, että hän toi näkemyksensä täällä esille, niin että se voidaan osoittaa kaikilta osin täysin vääräksi lähestymistavaksi.

Ed. Louekoski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tässä nyt se ongelma, mitä kysyin jo eikä ed. Wahlström lainkaan vastannut siihen, kun tässä sanotaan, että valiokunta pitää myönteisenä sitä, että kehitetään keinovalikoimia, että on paremmat onnistumisen mahdollisuudet. Miten muuten voidaan kehittää keinovalikoimia, että paremmin voitaisiin onnistua, kuin juuri siirtymällä enemmän rauhaanpakottamiseen kuin pelkästään rauhan turvaamiseen? Tämä on yksiselitteinen, kiistaton kehityslinja, enkä ole missään vaiheessa väittänyt, että tämä lakiesitys millään tavalla tähtäisi siihen. Mutta tämä lakiesitys sisältää ulkoasiainvaliokunnan mietinnön lausumana jotakin sel-

laista, joka antaa oikeuden päätellä, että jonakin päivänä, jos sellainen lakiesitys tulisi, pidettäisiin ensinnäkin myönteisenä, että tällainen kehitys tapahtuu. Toisekseen "valiokunta ei — halua sulkea pois sitä mahdollisuutta, että Suomi osallistuisi aktiivisesti myös uudentyyppisiin toimintoihin" eli rauhaanpakottamiseen.

Nyt vain kysyn, miksi ulkoasiainvaliokunta ei halua sulkea pois sitä mahdollisuutta. Minusta se mahdollisuus pitäisi ehdottomalla, lakonisella tavalla sulkea pois, ettei pienintäkään mahdollisuutta jää sille, että joku ajattelee, että valiokunta jonakin päivänä suostuisi tähän, koska valiokunta ei sulje pois sitä mahdollisuutta. Miksi valiokunta ei sulje sitä mahdollisuutta pois? Piileekö takaraivossa ajatus, että ehkäpä jonakin päivänä täytyy hyväksyä nämä rauhaanpakottamiset?

Tämä on minun kysymykseni, ja ed. Wahlström, te ette voi kääntää paistia vain sillä, että sanotte, että tämä lakiesitys ei sisällä sitä muutosta. Minä puhuin siitä mahdollisesta muutoksesta, joka näkyy ihmisten pääkopassa ilman, että siitä olisi paperilla vielä riviäkään.

Toinen varapuhemies Pesälä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ulkoasiainvaliokunta on perusteellisesti asiaa mietinnössään käsitellyt, se on nimenomaan lähtenyt siitä, jälleen toistan sen, että tämän lainmuutoksen myötä ei oteta kantaa puolesta eikä vastaan, todetaan vain, että mikäli muutoksia tulevaisuudessa tulee, siinä tarvitaan lainmuutos. Mietinnössä viitataan erilaisiin rauhanturvaamistoimintoihin kuten myös viitataan puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä. Minusta on aivan oikein todeta, että on YK:n ja Etykin käytettävissä keinovalikoimia, joita kehitetään. Mutta siinä ei oteta suinkaan yksipuolisesti kantaa yhteen keinoon, vaan minä korostan, niin kuin äsken totesin, sitä että nimenomaan poliittisia keinoja tulee käyttää enemmän ja YK:n asemaa sitä kautta vahvistaa.

Ed. V. Laukkasen oma usko on siinä, että hän kuvittelee pystyvänsä lukemaan ihmisten aivojen sisällön. Minusta pitäisi luottaa siihen, mitä ulkoasiainvaliokunta on kirjoittanut tähän paperiin. Siinä ei ole mitään salamyhkäistä. Siinä on selkeästi sanottu se, mitä tarkoitetaan tämän lain säätämisen yhteydessä ja millä tavoin otetaan kantaa tulevaisuuteen. Siitä voi lukea sen. Ei tarvitse kuvitella, mitä jonkun aivoissa on liikkunut.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. V. Laukkaselle huomautan, että minä en ole torkahtanut missään vaiheessa. Päinvastoin poden äitini puolelta synnynnäistä unettomuutta, joka suorastaan saattaa joskus vähän rasittaa.

Selkeä vastaus ed. Laukkasen tivaamiseen on se, että kymmenien vuosien kuluessa rauhanturvatoiminnat ovat saaneet uusia ilmenemismuotoja ja toimintamuotoja, vaikkakaan ei kohta rauhaanpakottamista. Jos katsotaan Jugoslavian tapahtumia ja verrataan Kyproksen tapahtumia aikanaan, siellä poliittisten ja sotilaallisten jännitteiden sen salliessa YK:n joukot tulivat väliin ja näin turvasivat rauhantilan oikeastaan kummankin osapuolen tahdon ja hyväksymisen mukaisesti. Jugoslaviassa näemme monenlaisia erilaisia suuntaviivoja. Näemme humanitaarista toimintaa, jossa pudotetaan lentokoneista ruokaa ihmisille. Eikä tämä ole kovin väkivaltaista, ed. Laukkanen. Ainoastaan, jos leipäpaketti putoaa jonkun päähän, se on tietysti eri asia. Siellä suoritetaan myös YK:n toimesta evakuointeja, joissa hädässä olevia ihmisiä viedään pois. Ei siinäkään ole mitään väkivaltaa.

Näin ollen ulkoasiainvaliokunta on todennut mietinnössään tällaista uudelleensuuntautumista ja keinovalikoimien lisääntymistä olevan näkyvissä ja sen, että on olemassa myös rauhaanpakottamistoiminta, jonka olen itse täällä moneen kertaan todennut. Se ei tule onnistumaan. Se on mahdottomuus, ja sitä mieltä ovat myös ammattisotilaat.

Toisin sanoen ulkoasiainvaliokunnassa on hyvin tarkasti todettu tämä menetelmien kehittyminen, uusien menetelmien tuleminen rauhanturvatoimintaan, mutta sen jälkeen todettu myös se, että tällaisia on tietysti kehitettävä, mutta Suomen osallistuminen niihin edellyttää omaa, selkeätä itsellistä päätöstä näihin asioihin. Emme me voi ummistaa, ed. Laukkanen, silmiämme siltä, että Jugoslaviassa on uudenlaista toimintaa. Ne on täytynyt tässä käsitellä, mutta sitten tehdään summa summarum johtopäätös, mikä on meidän näkemyksemme näihin asioihin meidän lainsäädäntömme pohjalta.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa rouva puhemies! Minusta tuntuu, että tässä ikään kuin yritetään väistämättä kiistää sitä, mitä tässä tekstissä lukee. Nimittäin onhan selvä asia, että

tämän allekirjoittajina ulkoasiainvaliokunnassa epäilemättä on niitä henkilöitä myös, jotka eivät lainkaan vastusta sitä kehitystä, mistä ed. Paloheimo puhuu. YK on aivan liian heikko. Se ei käytännössä kykene pakottamaan rauhaan. Se ei toimi tavalla, joka olisi toivottava.

Eikä minusta kannata edes kiistellä siitä, ettei sellaisia henkilöitä löytyisi eduskunnasta ja ulkoasiainvaliokunnasta, jotka perimmältään ovat valmiita tällaiseen. Minusta se on aivan johdonmukaista. En ymmärrä, miksi ed. Paloheimon mukainen kanta ei voisi olla täällä täysin vallitseva silloin, kun hyväksymme ylipäätänsä tappamisen. Jos hyväksymme tappamisen jossakin tilanteessa, miksi emme voisi hyväksyä tappamista siinä tilanteessa, jossa jossakin Jugoslaviassa siviilejä pommitetaan kuoliaaksi. Minusta olisi äärimmäisen johdonmukaista sanoa, että nyt YK:n täytyy puuttua tähän peliin, surmata näitä vihollisia, jotka tappavat siviilejä, ja saada näin rauha aikaiseksi. Juuri tästähän ed. Paloheimo puhuu.

Tätä taustaa vasten, kun suoraan sanotaan, että pidetään myönteisenä, se on kiistaton kannanotto: pidetään myönteisenä keinovalikoiman laajentamista, johon juuri liittyy ennen kaikkea rauhaanpakottaminen. Toisekseen sanotaan yksiselitteisellä tavalla, että ei haluta sulkea pois sitä mahdollisuutta, että Suomi osallistuisi. Miksi ei haluta? Koska siihen ei ole halua, niin siihen ei ole halua. Mutta minä väitän, että täällä pitäisi olla yksiselitteinen halu sulkea tällainen mahdollisuus pois, koska ei ole mitään syytä jättää auki ovea, jota kukaan ei voi sulkea, jos me siitä ovesta sisään astumme.

Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin vielä lyhyesti tarkastella sitä etiikkaa ja moraalia, mitä ed. Paloheimo edustaa ja kaikki ne, jotka olisivat valmiit siis vahvistamaan YK:ta ja antamaan sille tällaisen maailmanpoliisin kuvan, joka huolehtisi maailmanrauhasta.

Kuulostaa tietysti kauniilta puhua rauhasta ja siitä, kuinka haluttaisiin antaa rauha maailmalle. Mutta tosiasiassa ed. Paloheimon ja oikeastaan kaikkien näiden, jotka puhuvat maailmanrauhan vaalimisesta, tausta-ajatuksena on pelko, yksinkertainen pelko siitä, että sotien myötä ihmiset menettävät henkensä. Ja kukapa voisi taata, etteikö olisi jonain päivänä näissä sodissa mukana myös suomalainen Eero Paloheimo? Pelko ajaa ihmistä takaa näissä kysymyksissä. Pelko ajaa siihen pisteeseen asti, että raivostuttava epätoivo valtaa alaa, kun tässä sivistyneessä Euroopassa tapetaan siviilejä hengiltä. Mikä muu se on kuin pelko? Nyt tämä pelko on niin voimakas, että siinä alkavat tällaiset moraaliset vanhanaikaiset ajatukset esimerkiksi siitä, että ei saa tappaa, väistyä taka-alalle.

Ed. Paloheimo, uskon, että tekin periaatteessa arvostatte sitä, että ei saisi tappaa. Mutta kun sitten tulee se hetki kohdalle, että alkaa pelottaa, miten minun käy tai miten käy minun isoäitini tai jonkun muun, niin ne periaatteet saavat väistyä ja tulee tämä utilitaristinen ajattelu sijaan. Mutta juuri utilitaristista ajattelua ihmiskunta on harjoittanut niin kauan, että me näemme kaikki lopputuloksen. On luovuttu kaikista periaatteista ja on vaihdettu ne siihen, että toimitaan sen mukaan, mikä nyt näyttäisi olevan hyvää, mikä näyttäisi olevan kannattavaa, ja uskotaan hyvään lopputulokseen.

Ensinnäkin tällaisessa ajattelussa ei lainkaan todella oteta huomioon sitä, mikä on se lopputulos. Se voi olla aivan erilainen kuin se, mihin uskottiin. Historia, niin kuin ed. Paloheimo sanoi, ei koskaan voi näyttää sitä toista tietä. Historia ei koskaan osoita, että tämä tie oli oikea, koska se ei voi osoittaa, että toinen tie olisi ollut huonompi tie. Sen takia olen vakuuttunut siitä, että jos me vielä ajattelemme tätä perimmäistä kysymystä, voiko rauhaanpakottamista hyväksyä, meidän täytyisi oikeastaan rakentaa ensiksi sellainen tietty maailmankuva, minkä pohjalta me voimme ikään kuin loogisesti tehdä johtopäätöksiä, mihin suuntaan voimme toimia. (Ed. Rinne: Eli joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu, se on ohjeena, vai?)

Tämän maailmankuvan rakentaminen ilman muuta edellyttää sitä peruskysymystä, voiko jokin muu taho kuin ihminen puuttua siihen, jos maailmassa on paljon vääryyttä. Tämä on minusta keskeisin kysymys. Jos me vastaamme, että on ihmisen vastuulla, surmataanko siviilejä vai ei, helppo on uskoa siihen, että jos kerran ihminen on ainoa toimija tässä ihmiskunnassa ja tässä maailmankaikkeudessa, niin toki on ihmisen vastuulla eliminoida nämä hirvittävät vääryydet.

Mutta jos me otamme taas toisenlaisen maailmankuvan ja lähdemme siitä, että ihminen on Jumalan luoma yksilö ja kaikkivaltias Jumala on kaiken yläpuolella jokaisena momentaanisena hetkenä, silloin meidän ei tarvitse missään tapauksessa lähteä siitä, että se mitä tässä maailmankaikkeudessa tapahtuu, on ihmisen vastuulla, yksilön vastuulla, että ed. Paloheimon esimerkiksi pitäisi mennä estämään sitä vääryyttä, mitä maailmalla tapahtuu, surmaamalla niin paljon

kuin mahdollista vihollisia ja vääryyttä tekeviä tahoja.

Juuri näin aikaisessa vaiheessa nämä mielipiteet erkaantuvat, eivätkä ne voi oikeastaan enää koskaan palata yhteen, koska on erkaannuttu niin erilaiselle ajattelutavalle. Minun näkökulmastani, kun lähden siitä, että on olemassa iankaikkinen Jumala, joka hallitsee koko tätä maailmankaikkeutta, hän on antanut myös manuaalinsa eli ohjekirjansa, jossa hän sanoo, mikä on ihmisen tehtävä. (Ed. Rinne: Siellä on muslimeilla eri jumala kuin täällä!)

Ihmisen tehtävä Raamatun mukaan on yksiselitteinen. Ihmisen tulee rakastaa lähimmäistään niin kuin itseään, mutta mikä vielä vaativampaa ja tärkeämpää, hänen tulee rakastaa myös vihamiestään. Tämä on ihmisen tehtävä. Tämä on aina ollut ja tulee aina olemaan ihmisen tehtävä: rakastaa vihamiestään. Kukaan ei oikeastaan voi pitää sitä minään erityisenä asiana, jos joku rakastaa sitä, joka häntä rakastaa. Kaikkihan niin tekevät, ja se on helppoa. Mutta Jeesus asetti paljon ankaramman vaatimuksen sanoessaan: "Rakastakaa vihamiestänne." Kun me otamme tämän käskyn huomioon, siihen ei jää sijaa tappamiselle.

Ymmärrän sen, että joku voi hylätä koko tällaisen ajattelun, lähtemisen Jumalasta, ja sanoa, että kaikki syntyi, kun jotakin lensi taivaalle ja sitten ne tippuessaan maahan muodostivat harmonisen maailmankaikkeuden. (Ed. Aittoniemi: Mikä on johtopäätös?) Mutta minä tarkoitan nyt sitä, että kun otetaan tällainen ajattelutapa huomioon, jonka mahdollisuutta kukaan täälläkään ei varmastikaan voi kiistää, niin tämä ei salli sitä, että ihminen ylittää sen ohjeiston ja käskyt, minkä alaisuudessa hänet on asetettu elämään. Yksi näistä kristallinkirkkaista käskyistä on, "älä tapa". Tämä "älä tapa" -käsky ei tunne minkäänlaista poikkeusta, eikä myöskään velvollisuus rakastaa vihamiestään tunne minkäänlaista poikkeusta.

Tällaisessa tilanteessa ei ole mahdollista rauhaanpakottaminen, niin hyvältä kuin se kuulostaakin. Jos hieman väritämme näitä tapauksia, voimme hyvin ajatella tilanteita, joissa esimerkiksi kahden kolmen terroristin surmaaminen voisi säästää vaikkapa tuhannen ihmisen hengen. Niin hyvältäkin kuin se kuulostaisikin, tällainen ajattelu ei salli sitä ollenkaan, vaan ajattelu rakentuu aivan toisenlaiselta pohjalta. Se rakentuu sille ajatukselle, että kansa sinänsä on kuin ruohoa. Kansan menestys, tulevaisuus, hengissä pysyminen ja itsenäisyys on riippuvainen siitä, että Jumala varjelee tämän kansan kohtaloita, Jumala varjelee tämän kansan sodalta tai yhtä lailla voi sallia tämän kansan joutumisen sotaan ja jopa tuhoutumisen kuinka pitkälle tahansa.

Tämän mahdollisuuden pitäisi tehdä jokainen kansalainen nöyräksi ja osoittaa, että jokainen ihminen ja jokainen kansa on syvästi riippuvainen siitä, kuinka se suhtautuu elävään Jumalaan. Tätä kautta löytyisi oikea tie ratkoa näitä kysymyksiä, miten kansakunta voisi säilyä itsenäisenä, miten kansakunta voisi elää siunattua elämää. Mutta kun tämä suljetaan pois, niin totta kai täytyy tilalle ottaa maailmanpoliisi, maailmanarmeija, maailman suuri johtaja ja kaikki tämä.

Tässä on kaksi valtavaa vaihtoehtoa, ja ymmärrän, että jos lähdetään astelemaan sitä polkua, jota ed. Paloheimo viitoitti, se valmistaa tilaa tällaiselle antikristukselle, tulee suuri johtaja, joka pistää kansakunnat kuriin, ja on selvää, että se kuulostaa turvalliselta ja hyvältä. Sitten on tämä toinen vaihtoehto, jossa pieni kansa vapisee suuren naapurinsa vieressä ja joutuu suunnilleen polvillaan rukoilemaan, että Jumala varjelisi tämän kansan itsenäisyyttä. Kuitenkin historiastakin tiedämme, että näin on tehty ja Jumala suuressa armollisuudessaan on myös tämän kansan itsenäisyyden varjellut ja siinä ei varmasti aseilla ole ollut minkäänlaista roolia siinä mielessä, ettei Jumala olisi aina ollut voimallinen varjelemaan tämän kansan itsenäisyyden, vaikka yksikään ase ei olisi puhunut.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Minä en halua pitkittää tätä keskustelua kovin periaatteellisella tasolla enää kovin kauan, mutta pari huomautusta kuitenkin ed. V. Laukkaselle.

Pelko on itsekäs tunne. Kaikki eettiset järjestelmät pyrkivät olemaan epäitsekkäitä. Niiden ero ei ole siinä, että joku olisi itsekäs ja joku toinen ei, vaan ero on siinä, että toinen on ehkä loogisempi kuin joku toinen ja perustuu vähän toisen tyyppiseen loogiseen päättelyketjuun kuin joku toinen. Näin ollen utilitarismia, jonka pohjalta minä äsken puhuin, ei voi pitää minään periaatteettomana oppina, vaan se on ainoastaan toisen tyyppinen periaate kuin velvollisuuseettiset opit.

Kun lähdetään puhumaan tässä yhteydessä rakasta vihamiestäsi -opista, siinä nyt on kysymys tietysti Raamatun keskeisestä toimintaohjeesta, jota usein myös on kutsuttu kristilliseksi etiikaksi, mutta siihen ei oikeastaan perustu kovin paljon logiikkaa. Se on puhtaasti tunneperäinen toimintaohje.

Ed. P u l l i a i n e n : Herra puhemies! Minulla ei ole pienintäkään kanttia asettaa epäilyksenalaiseksi ed. V. Laukkasen vilpittömyyttä näissä asioissa, ei myöskään tietoa eikä sitä, ettei tämä moraalis-eettinen pohja olisi vakuuttava, vaan sattuu olemaan tässä arkipäivän maailmassa niin, että esimerkiksi Balkanin niemimaalla kilpailevat erilaiset uskontokunnat, joiden jumala-käsitteet poikkeavat toisistaan niin radikaalisti, että ristiriita on sovittamaton. Ennen kuin yhden jumalan järjestelmä ja tila saavutetaan, valitettavasti niillä ajatuksilla, mitä ed. Paloheimo on tässä edustanut, on kysyntää. Toisin sanoen me joudumme projisoimaan tähän maailmanaikaan ja -tilanteeseen, ja kuulun niihin, jotka tässä tilanteessa katseensa suuntaavat YK:hon, olkoon se sitten vaikka ed. V. Laukkasen ajattelutavassa maailmanpoliisi, mutta jokin poliisi kuitenkin.

Ed. R i n n e : Rouva puhemies! Edustajatoveri V. Laukkanen käytti hyvin mielenkiintoisen puheenvuoron, sai jopa tällaista sisäistä liikettä eli jonkin näköistä ajattelua aikaiseksi. Mutta en minä kyllä pysty rakastamaan esimerkiksi serbien tykkiasemia ja niitä tykkejä, jotka suunnataan suorasuuntauksella ilman mitään riskiä ampumaan lastenkamareihin aamun koitteessa kranaatteja sisään. Jos tälle tielle mennään, että heitä vain rakastetaan, niin sehän johtaa voiman oikeuteen ja kaikenlaisten raakalaisten valtaan. Sitähän se tarkoittaa. Jos tietoisesti jalkapallokentille harkituin koodein ammutaan kranaattikeskityksiä, niin kyllä niitä vaikea on rakastaa.

Minä luulen, että ehkä ed. V. Laukkasella on Jeesuksen esimerkki tärkeä: "Joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu!" Mutta Jeesus puhuu myös esivallasta eikä suinkaan ihannoi vapaata voiman oikeutta, jossa raakalaiset voivat tehdä heikommille aivan mitä tahansa.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pulliainen sanoi, että meillä on velvollisuus toimia näin ja näin tai täytyy toimia näin. Ei tällaista velvollisuutta tai pakkoa tule mistään, ellemme me itse halua. Jos me taas itse haluamme toimia niin, se rakentuu jälleen tällaiselle eettiselle periaatteelle, mistä ed. Paloheimo puhuu. Tämä velvollisuus on siis itse luotua, jos me luomme sen. Ei minulla ainakaan ole minkäänlaista velvollisuutta.

Mitä tulee ed. Rinteen ajatuksiin, niin totta kai ymmärrän suunnattoman vaikeuden rakastaa vihamiestä, mutta yhtä varmaa on se, että viha lisää vain vihaa. Emme me voi koskaan maailmaa parantaa sillä, että me vihaisimme niitä, jotka vihaavat joitakuita, vaan siitä syntyy vihan kierre. Nähdäkseni rakkaus on se ainoa voima, joka todella voi niin yksilötasolla kuin myös laajemminkin olla sellainen liikkeelle paneva voima, jonka kautta me voimme saada jotakin murrosta ja muutosta aikaiseksi. Emme me voi vihaa millään tavalla hoitaa tai parantaa sen enempää kuin jotakin katkeria vankeja vankiloissa. Ei vihaaminen heitä millään tavalla auta.

Tässä suhteessa todella uskoisin, että tämä on ainoa kestävä tie, jota yksilötasolla pitäisi seurata, ja meidän pitäisi myös nöyrtyä siihen tosiasiaan, että Raamatun mukaan viimeisinä aikoina tulee tavattoman paljon sotia. Me emme ehkä voi enää pysäyttää jotakin tällaista suurta ratasta, joka vuosituhansien ajan kylvää satonsa ja sitä katkeraa satoa nyt niitetään. (Ed. Rinne: Tuhatvuotisen valtakunnan pitäisi olla tulossa!) — Se on aivan eri asia. Se aikanaan tulee. — Mutta sitä ennen nämä sodat ovat ja me emme niitä välttämättä kykenekään pysäyttämään. Olennaista on vain se, mitä me yksilötasolla teemme mahdollisimman oikein ja mahdollisimman hyvin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Romanian välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Romanian välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 56
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen ja siihen liittyvän pöytäkirjan niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi Ukrainan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 57
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi Valko-Venäjän kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 58
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi Uzbekistanin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 59
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka

koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laeiksi tuontimaksulain ja elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain verotaulukon muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 43
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi poronhoitolain 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 192/1992 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tästä asiasta kannattaa käyttää lyhyehkö puheenvuoro nyt kolmannessa käsittelyssäkin, että asiaa ei sen merkittävyyden vuoksi ihan olankohautuksella ohitettaisi. Kysymyshän on Eta-laista, joka tuli eduskunnan käsittelyyn jo viime syyskuun lopulla, ja käsittely on siis kestänyt kolme neljäsosaa vuodesta. Tässä Eta-kansalaisille annetaan niitä oikeuksia kuin ylipäätään vastaavissa laeissa ollaan antamassa.

Tässä nimenomaisessa tapauksessa kysymys on kuitenkin siitä Suomen vähemmistökulttuurista, jolla on eräissä toisissa Pohjoismaissa aivan erityinen asema. Nimittäin Ruotsin ja Norjan kohdalla asia on vastaavasti ollut niin merkityksellinen, että ensinnäkään Eta-lainsäädännön vuoksi ei ole korvia lopsautettu. Mitään vastaavaa muutosta ei Ruotsin ja Norjan lainsäädäntöön ole edes tulemassa. Ja mikä koskee EY-täysjäsenyysneuvotteluja, siinäkin tilaisuudessa Suomen ulkomaankauppaministeri käytti Suomen puheenvuoron ja vastaavasti Ruotsin ja Norjan ministerit käyttivät omansa. Silloin nimenomaisesti esimerkiksi Ruotsin puheenvuorossa käytettiin minuutin verran aikaa sen selvittämiseen, että Ruotsin saamelaisille halutaan säilyttää erioikeus porotalouden harjoittamiseen Ruotsissa.

Kun tätä asiaa pohdiskeltiin maa- ja metsätalousvaliokunnassa, todettiin, että näistä asioista olisi ehkä syytä hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto. Siitä tehtiin kirjelmä, jonka käsittely perustuslakivaliokunnassa kesti koko talven johtuen sikäläisistä työkiireistä. Hyvin merkittävää on se, että saamelaisvaltuuskunnan taholta oli ehdotettu tämän lain 4 §:n täydentämistä momentilla, joka olisi kuulunut näin: "Saamelaisten kotiseutualueella poroja saa omistaa alueella pysyvästi asuva saamelainen sekä lisäksi sellainen alueella pysyvästi asuva Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, joka lain voimaan tullessa omistaa poroja tai lain voimaan tultua saa niitä omistukseensa perinnön tai testamentin nojalla." Perustuslakivaliokunta ilmoitti, että sillä ei ole mitään sitä vastaan, että tämän laatuinen uusi momentti olisi otettu tähän lakiin. Tämä olisi silloin viitoittanut harvinaisen selvästi EY-täysjäsenyysneuvotteluja silmälläpitäenkin Suomen politiikkaa saamelaisasioissa.

Kuitenkaan tämä hanke ei ottanut tuulta maa- ja metsätalousvaliokunnassa, jossa ymmärsin, että tilanne oli sen laatuinen, että haluttiin todeta, että Suomi on ollut, niin kuin sanonta kuului, eri linjoilla näissä asioissa kuin Ruotsi ja Norja. Niin sitten päädyttiin siihen ratkaisuun, että siirretään tämä asia saamelaislain käsittelyn yhteyteen. Pidän tätä aika taval-

la kehnona ratkaisuna sen takia, että se siirtyi hamaan tulevaisuuteen. Eta-käytäntö tullee tässä välillä voimaan, ennen kuin koko saamelaislakiesitystä eduskuntaan tulee, ja mitä tulee EY-täysjäsenyysneuvotteluihin, niin niiden neuvottelutuloksiin tällä kannanotolla, mikä tähän mietintöön sisältyy, ei ole mitään merkitystä.

Tässä katsonnassa olen vähän huolissani siitä, että meidän suhtautumisemme saamelaisväestönosaan on sellainen kuin se on, koska siellä näiden elinkeinojen kirjo on varsin suppea, jolloin olisi erinomaisen paikallaan, että samanlaista ajattelutapaa esiintyisi Suomessa kuin esiintyy Ruotsissa ja Norjassa. Mutta kun nyt ei mitään muutosta ole saatu aikaan, niin odotetaan saamelaislakia.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Pulliainen puuttui varsin tärkeään asiaan. En nyt halua sanoa, että hän tarkoitti juuri näin, mutta joka tapauksessa oma näkemyksenikin on se, että Suomi liian orjallisesti noudattaa Eta-alueen säännöksiä, ehättää, niin kuin ehätti jo neuvotteluissa, hyväksymään kaikki vaatimukset, ja täällä eduskunnassa vielä parannetaan tahtia, hyväksytään jopa sellaisia asioita, joista ei ole sovittukaan.

Mutta, rouva puhemies, tämän puheenvuoroni pyysin oikeastaan seuraavasta syystä: Kun mietitään, mitä hyötyjä meille on Euroopan talousalueeseen liittymisestä, tarkoituksenahan on se, että se elvyttää, vapauttaa meidän kauppaamme, talouttamme ja kanssakäymistämme muiden Euroopan maiden kanssa. Siitähän on ollut kysymys. On väitetty, että se auttaa taloudellista kehitystämme ja kauppaamme. Se ei tosin pidä paikkaansa. Eurooppa on honkiintuva ja taantuva talousalue, ei tästäkään syystä. Kaiken lisäksi meillä on vapaakauppasopimukset asianomaisten maiden kanssa. Nämä Eta-sopimukset eivät muuta asiaa mihinkään suuntaan.

Tätä taustaa vasten minun tekee mieli kysyä, mitä tekemistä on sillä, että Euroopan talousalueen kansalaiset saavat omistaa Lapissa poroja, sen perustellun taustan vasten, että Eta-sopimuksella annetaan ymmärtää korostettavan meidän taloudellisten ja kaupallisten etujemme merkitystä. Mitä tekemistä on sveitsiläisellä poronomistajalla Lapissa omistamassa poroja saamelaisalueella? Miten se edistää meidän kaupallista ja taloudellista tulevaisuuttamme tässä maailmankaikkeudessa?

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi oli kyllä tässä retoriikassaan kerrankin oikeassa, siis niin että ed. Aittoniemi kai todellakin tiesi ja vakaumuksesta puhui, sillä kyllähän asia noin on.

Ei Suomen asemaa missään Eta-valtioiden yhteisössä hetkauttaisi hiventäkään, tuuman tai piirunkaan vertaa mihinkään suuntaan, jos edes hivenen samalla tavalla olisi näihin asioihin suhtauduttu kuin Ruotsissa ja Norjassa. Ruotsin ja Norjan hallitukset ovat sanoneet, että suhtautuvat olankohautuksella, jos sieltä huomautukset tulevat. Ruotsin lehdistössä on tätä keskustelua käyty. Siinä suhteessa ed. Aittoniemi osui kerrankin naulankantaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 359/1992 vp
Lakialoite n:o 7
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Toisessa käsittelyssä teimme muutosehdotukset kaikkiin niihin pykäliin, jotka mielestämme eivät olleet hyviä tässä hallituksen esityksessä, ja niitä on enemmän kuin parannuksia, joita pari tästä löytyy.

Tässä yhteydessä keskityn valiokunnan mietinnön kannanottojen kommentoimiseen.

Valiokunta toteaa: "Koulutuksen merkityksen huomioon ottaen eivät työttömyysturvaa koskevat säännökset saa estää opiskelua, jos opiskelu on luonteeltaan sellaista, että se ei ole este työn vastaanottamiselle. Muutoinkin työttömyysturvan ja opiskelunaikaisen toimeentulon

yhteensovittamiseen tulee kiinnittää edelleen riittävästi huomiota."

Valiokunnassa varsin paljon keskusteltiin työttömien opiskelumahdollisuuksista. Viimeaikainen suunta on ollut se, että pyritään kauniista puheista huolimatta estämään työttömien opiskelu. Koko ajan on heikennetty etuuksia, joita työtön on voinut saada opiskellessaan, ja suunta näyttää jatkuvan. Myös iltaopiskelu tuntuu haluttavan kokonaan estää.

Tämä ei voi olla perusteltua, vaan oikea linja mielestämme on se, että työttömiä kannustetaan opiskeluun työttömyysaikana. Etuudet on yhteensovitettava siten, että opiskelu on kannattavampaa kuin pelkkä työttömänä olo. Eikä ainakaan saa olla niin, että jos opiskelee, etuudet heikkenevät, kuten esimerkiksi Relanderin rahojen käytön kohdalla tapahtuu.

Ed. U. Anttila on vastalauseessaan esittänyt ponnen, ja tulemme tätä kannattamaan kuten valiokunnassakin kannatimme, vaikka tämä muotoilu ehkä nyt ei ole paras mahdollinen, mutta asian sisältö siitä varmasti ilmenee.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa jälleen kerran kantaa lasten kotihoidon tuen ja työttömyysturvan suhteeseen. Joulun alla työttömien päivärahasta päätettiin vähentää lasten kotihoidon tuki. Tätä oppositio silloin vastusti, ja kun asia selvisi niille työttömille, jotka ovat saaneet lasten kotihoidon tukea, asiasta nousi kova meteli. Esimerkiksi RKP ilmoitti, että kysymyksessä oli vahinko, ja teki lakialoitteen asian korjaamiseksi, mutta RKP:n lakialoitetta emme ole saaneet käsittelyyn valiokunnassa, vaan ministeriöltä on pyydetty selvityksiä. Selvityksiä on kyllä saatu, mutta tähän mennessä mihinkään toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.

Kun vasemmistoliiton eduskuntaryhmä teki lakialoitteen, jossa oli otettu kantaa hallituksen esityksessä avoinna oleviin kysymyksiin ja sen lisäksi esitettiin, että vuodenvaihteessa tehdyt heikennykset lasten kotihoidon tuen ja vammaisen, vanhuksen ja pitkäaikaissairaan kotihoidon tuen osalta korjattaisiin, niin tässä yhteydessä saimme nämä asiat valiokunnan käsittelyyn, kun lakialoitteemme otettiin käsittelyyn. Valitettavasti lasten kotihoidon tuen osalta hävisimme äänestykset valiokunnassa arvalla ja isossa salissa viime tiistaina valitettavasti huomattavasti selvemmin numeroin.

Valiokunnan omaatuntoa tämä asia kuitenkin kaivertaa niin paljon, että valiokunta jälleen kerran on tehnyt asiasta ponsilausuman ja "edellyttää hallituksen kiireellisesti selvittävän, miten lasten kotihoidon tuki järjestetään, jotta se ei vaikuta työttömyyspäivärahaan silloin, kun edunsaaja on yksinhuoltaja". Valiokunnan enemmistön kannan mukaisesti tämä ponsi jatkuu: "Vastaava selvitys on tehtävä myös niissä tapauksissa, kun lasten kotihoidon tuen saajan puoliso saa työttömyyspäivärahaa ja myös kotihoidon tuen saaja on oikeutettu peruspäivärahaan. Niinikään selvitys on tehtävä tilanteessa, jossa lasten kotihoidon tuen saajan puoliso saa työttömyyspäivärahaa ja edunsaaja ansioon suhteutettua päivärahaa, jolloin vähennys tulee tehdä sen suuruisena, että lasten kotihoidon tuen saajan päiväraha on vähintään täyden peruspäivärahan suuruinen ja tuovan näitä koskevan hallituksen esityksen pikaisesti eduskunnan käsiteltäväksi." Valiokunta ottaa siis sen kannan, että lasten kotihoidon tukea saa päivärahasta vähentää, mutta päivärahan määräksi on jäätävä kuitenkin vähintään täysi peruspäivärahan määrä.

Tässä asiassa mielestäni tämä kanta ei ole perusteltu, koska tällä hetkellä jos molemmat vanhemmat ovat työssä ja saavat kuinka suurta palkkaa tahansa, niin he voivat saada täyden palkan lisäksi lasten kotihoidon tuen perusosan ja sisaruskorotuksen. Perusosahan on muutamaa kymmentä markkaa vaille 2 000 markkaa kuukaudessa, ja se on verollista tuloa. Meidän pitäisi palata, kuten esitimme, siihen järjestelmään, että päivärahan saaja voi myös saada kotihoidon tuesta perusosan ja sisaruskorotuksen. Lisäosaahan ei voi saada. Sen edellytys on se, että lapsi hoidetaan kotona.

Sen sijaan on kyllä syytä tarkastella kokonaisuutenaan lasten kotihoidontukijärjestelmää. Kuten äsken totesin, sen saamisen ehtona on vain se, että lasta ei hoideta kunnallisessa päivähoidossa, ja riippumatta täysin tuloista perusosa ja sisaruskorotus voidaan maksaa. Kun nyt ollaan sosiaaliturvan leikkaamisen linjalla, niin pitäisi katsoa, mistä leikataan. Yksi sellainen kohde, jota voidaan harkita, on se, että lasten kotihoidon tukea ilman minkäänlaista tarveharkintaa maksetaan kaikille. Tämä asia voitaisiin katsoa uudestaan. Yli 3 miljardia markkaa vuodessa maksetaan lasten kotihoidon tukea. Silloin kun järjestelmä luotiin, ehdotimme, että se maksetaan silloin, kun jompikumpi vanhemmista hoitaa lasta kotona. Tästä asiasta en puhu tässä yhteydessä enempää.

Tietysti myöskin ammatillisessa ja työvoimapoliittisessa koulutuksessa olevien osalta tämä asia tulisi korjata.

Tässä yhteydessä on tyydytyksellä todettava se, että toisen käsittelyn yhteydessä hyväksyttiin ryhmämme lakialoitteen pohjalta se, että vammaisen, vanhuksen ja pitkäaikaissairaan kotihoidon tukea ei lain voimaan tultua enää vähennetä työttömyyspäivärahasta. Tämä on todella oikeudenmukainen korjaus. Se ei koske kovin monta, mutta niille, joita se koskee, leikkaus on ollut täysin epäinhimillinen.

Valiokunta toteaa, että nyt tässä on tehty korjaus siinä, että jos työtön on ollut työvoimapoliittisessa aikuiskoulutuksessa taikka kuntoutuksessa, niin kun hän sen jälkeen on palannut työttömäksi, hänelle on tullut 5 päivän karenssi. Jos työttömyys on alkanut edellisen vuoden puolella ja jos seuraavan vuoden puolella menee koulutukseen tai kuntoutukseen, niin on tullut uusi omavastuuaika. Tämä epäkohta on nyt tästä korjattu.

Sen sijaan sairauspäivärahan osalta tilannetta ei ole korjattu. Siis jos sairauspäivärahaa saa pidemmän aikaa kuin 14 päivää, niin sen jälkeen tulee uudelleen 5 päivän karenssi. Valiokunnassa kovasti tästä puhuttiin, ja sen verran ymmärtämystä esityksemme sai, että mietintöön tämä asia kirjattiin, mutta valitettavasti pykälää ei muutettu. Tämä asia nousee senkin vuoksi enemmän kuin aikaisemmin esille, että nyt 5 §:ssä on erikseen mainittu, että henkilö ei ole työmarkkinoiden käytettävissä sairaalassa tapahtuvan hoidon aikana, vaikka hänelle ei ole tehty yksilöityä työhönosoitusta tai vaikka häntä ei ole osoitettu koulutukseen. Sen vuoksi olisi ollut ehdottoman tärkeää, että tämä myöskin sairauspäivärahan osalta olisi saatu korjatuksi. Mutta toivon mukaan asia ei jää tähän. Ainakin ryhmämme tulee pitämään tätä asiaa jatkuvasti esillä, jotta korjaus saadaan.

Ehdotimme ansiopäivärahapäivien määrää lisättäväksi 250 päivällä, mutta sitä ei, ikävä kyllä, toisessa käsittelyssä hyväksytty. On selvää, että päivärahan saamista parempi on aina työn saaminen, ja sen vuoksi ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuvien toimeentulo- ja muiden ongelmien hoitamisesta työttömiä työllistämällä sekä edistämällä yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen lisäämistä. Päivärahakauden jatkaminen on viimesijainen toimenpide, jolla turvataan niiden työttömien asema, jotka eivät työllisty omaehtoisesti taikka työvoimapolitiikan keinoin. Hallituksen tulee ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin, joilla 500 päivää työttömänä olleet henkilöt voidaan työllistää aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpitein siten, että työllistyminen kestää vähintään kuusi kuukautta ja mahdollistaa pääsyn uudelleen ansioon suhteutetun työttömyysturvan piiriin siinä tapauksessa, että työllistyminen jää väliaikaiseksi." Tämä ponsilauselma sisältyy vasemmistoliiton ja sosialidemokraattien yhteiseen vastalauseeseen.

Ed. U. Anttilalla on kaksi muuta pontta, ja samoilla kommenteilla kuin ensimmäistä pontta kommentoin, niin tulemme näitä ed. Anttilan ponsia kuitenkin kannattamaan.

Kaiken kaikkiaan valiokuntakin edellyttää "hallituksen huolehtivan siitä, että sellaisissa hallituksen esityksissä, joihin sisältyvän lakiehdotuksen käsittelyjärjestystä on arvioitava valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin perusteella, eritellään ehdotettujen säännösmuutosten taloudellisia vaikutuksia yksilöille tavalla, joka antaa pohjan valtiosääntöoikeudelliselle arvioinnille". Tämä kannanotto on hyvin perusteltu, koska viime aikoina on havaittu, että nämä on varsin heikosti selvitetty ja hallitus tuo vain esitykset eduskuntaan ja jättää perustuslakivaliokunnan päätettäväksi, mikä leikkaa toimeentulon lakisääteistä perusturvaa ja mikä ei. Ja ikävä kyllä, perustuslakivaliokuntamme ei ole paras sosiaalipolitiikan asiantuntija näitä arvioita tekemään.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos nyt käsitin oikein ed. Stenius-Kaukosen puheenvuoron, niin hän näki, että harkinnanvarainen lasten kotihoidon tuki olisi paikallaan. Kun täällä käsiteltiin aikanaan ja on useastikin käsitelty lapsilisäkysymystä ja esitetty lapsilisien harkinnanvaraisuuden tarpeellisuutta sellaisten perheiden osalta, jotka ovat suurituloisia, olen vähän sitä mieltä, että ed. Stenius-Kaukonenkin on ollut sitä mieltä, että näin ei olisi paikallaan, koska niin lapsilisä kuin kotihoidon tukikin on tarkoitettu lapselle ja lapsen tarpeisiin ja hoitoon. Minä vähän ihmettelen, jos ed. Stenius-Kaukonen ajattelee nyt asian tällä tavalla. Muistan että lapsilisien kohdalta hän ajatteli toisin tätä harkinnanvaraisuutta.

Vaikka tiedämme varsin hyvin, että jos halutaan säästää, niin suurituloisten osalta se olisi harkinnanvaraisesti perusteltua. Kuitenkin kun katsotaan, mihin tämä tuki on tarkoitettu, niin lapsilisä kuin lasten kotihoidon tukikin, silloin törmätään tähän asiaan, että ei ole tasapuolista,

että lähdetään tällaisissa tapauksissa harkinnanvaraisuuteen. Toivottavasti ed. Stenius-Kaukonen jossakin vaiheessa täsmentää ajatteluaan, onko hän muuttanut näkemystään sitten tässä asiassa.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perhetukipaketin yhteydessä olen tuonut esille ryhmämme kannan, että lapsen oikeuden perusteella lapsia tulee tukea ja kaikille maksaa saman suuruiset lapsilisät riippumatta perheen varallisuudesta ja tuloista. Tällä kannalla olemme edelleenkin. Lapsilisä on myös mitoitettava siten, että se mahdollistaa myös perheelle valinnanvapauden hoitojärjestelyissä. Kun tuki on saman suuruinen kaikille, niin perheellä on mahdollisuus valita, hoitaako lapsia kunnallisessa päivähoidossa, yksityisesti vai hoitavatko vanhemmat kotona. Tämä valinnanvapaus meidän mielestämme tulisi suoran tuen kautta hoitaa.

Mutta kun on kysymys lasten kotihoidon tuesta, niin tässä ei tarvitse tarveharkintaa, jos tämä rajataan niin kuin ehdotin, että jos jompikumpi vanhemmista hoitaa lasta kotona, silloin tuloista riippumatta oikeus lapsen kotihoidon tukeen on, mutta ei silloin, kun lasta hoidetaan muualla kuin kunnallisessa päivähoidossa kodin ulkopuolella taikka mummo, vaari tai joku ulkopuolinen hoitaja tulee kotiin. Tämä mielestämme ei ole perusteltua, vaan lasten kotihoidon tuen tulisi olla todella sitä varten, että lasta hoidetaan jommankumman vanhemman toimesta kotona. Niin kuin sanottu, muun lapsiperheiden tukemisen tulisi tapahtua saman suuruisena suorana tukena perheille.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen perustelulausumaehdotusta.

Rouva puhemies! Uusoikeistolainen ideologia tähtää sääntelemättömän markkinatalouden palauttamiseen. Halutaan raivata pois kaikki esteet pääoman lisäämiseltä eli siis pois yleisesti sitovat työehtosopimukset ja sen myötä tilanteeseen, jossa palkat joustavat, työaika joustaa ja aina nimenomaan työnantajan tahdon mukaisesti. Halutaan päästä pois ilmaisesta koulutusjärjestelmästä, pois ilmaisesta terveydenhoitopalvelusysteemistä, halutaan poistaa mahdollisimman paljon sosiaaliturvaetuuksia vetäen ne niin minimiin, että se minimi ei enää edes riitä minimitoimeentuloonkaan.

Työväenliikkeen vahvan vaikutuksen ansiosta syntynyt sosiaalivaltio, kovaa markkinataloutta kesyttänyt ja rajoittava, ei ole kuitenkaan ihan helposti murrettavissa. Sillä on vahva hyväksyttävyytensä, sillä on takanaan väestön vahva kannatus. Tämänhän sai kokea jopa rautarouva Thatcher, joka Englannissa oikein urakkaluontoisesti koetti sosiaalivaltiota kumota ja kovaa markkinataloutta toteuttaa.

Suomessa uusoikeistolaisten linjan lipunkantajalla Iiro Viinasella on käytössään kuitenkin keino, joka vie hänen toimestaan uusoikeistolaista ideologiaa eteenpäin tehokkaammin jopa, kuin mihin Thatcher Englannissa monilta osin kykeni. Viinasen konsti on suurtyöttömyys, sen hyväksyminen ja jatkaminen. Työttömyyshän pienentää syntyvää arvoa ja vähentää valtion ja kuntien tuloja, nimenomaan verotuloja. Kuitenkin se samalla lisää valtion ja kuntien menoja. Suurtyöttömyys on äkkipäätä katsoen siis mitä sopivin ja jopa aukoton perustelu esimerkiksi juuri työttömyysturvan huonontamiselle: Työttömyyden pahetessa ja jatkuessa työttömyysturvakulut käyvät hirvittävän suuriksi. Yksistään työttömyyspäivärahoihin menee tänä vuonna jo lähes 20 miljardia markkaa. Se on niin suuri summa, että se heiluttelee taloutta kokonaisuudessaankin, valtiontaloutta erityisesti. Niinpä sitten tämä suuri summa onkin perustelu sille, että työttömyysturvaa pitää leikata. Äkkipäätä katsoen suurtyöttömyys on erittäin selkeä peruste leikata työttömyysturvaa. Mutta näin on vain äkkipäätä katsoen.

Ensinnäkin on näet niin, että sen minkä valtio säästää, sen kunnat joutuvat maksamaan toimeentulotukea. Kun työttömyysturvaa leikataan tai jos se otetaan kokonaan pois, sitten on mentävä kunnan sosiaalitoimistoon toimeentulotukea pyytämään. Kuntien toimeentulotukikulut ovatkin rajusti lisääntyneet.

Toisekseen työttömyysturvan huonontaminen leikkaa edelleen kulutuskysyntää ja lisää työttömyyttä ja sitä kautta kehä kiertyy umpeen, ja jälleen työttömyysturvakulut kasvavat.

Heikennykset työttömyysturvassa ja putoaminen ansiosidonnaiselta päivärahalta vievät myös siihen, ettei työtön enää pystykään hoitamaan pankkiasioitaan, korkoja ja lyhennyksiä, ja näin myös pankkituen tarve kasvaa. Me olemme kokeneet jo yhden pankkikriisin, joka yhä jatkuu. Sen synnytti pitkälti yritysten konkurssiaalto. Seuraavan pankkikriisin pahenemisen syy tulee olemaan se, että suurtyöttömyys pitkään jatkuttuaan pudottaa ihmisiä pois ansiosidonnaiselta päivärahalta ja näin jäävät asunto-

lainojen lyhennykset hoitamatta, korot maksamatta ja muidenkin lainojen hoito vaikeutuu ja valtion on taas tultava pönkäämään pankkeja.

Kolmanneksi — ja mikä tärkeintä, toisin kuin Viinanen esikuntineen ajattelee — työttömyysturvakuluja voidaan pienentää hyvin järkevälläkin tavalla: vähentämällä työttömyyttä. Siihen on keinot, jos ne halutaan ottaa käyttöön. Eli pitää elvyttää, pitää luoda uustuotantoa sekä pitää ryhtyä jakamaan työtä uudelleen. Näistä työllisyystilannetta parantavista toimista Viinanen ja kumppanit ja koko hallituskin kieltäytyvät jyrkästi.

Vasemmistoliitto ei hyväksy työttömyysturvan huonontamista. Työttömyys on jo muutenkin äärettömän raskas kokemus, ja työttömyysturvan huonontaminen pahentaa työttömän taloudellista tilannetta ja tekee työttömyyskokemuksesta yhä vain raskaamman. Nyt käsittelyssä olevat monet heikennykset ovat jatkoa jo aiemmin tehdyille huononnuksille. Vielä raaemmat leikkaukset ovat kuitenkin vasta tulossa. Niistähän sovittiin, kun ns. yleislakkouhka lopetettiin ns. kaikille hyvällä sopimuksella. Kaikille sen sopimuksen sisältö ei kuitenkaan ollut hyvä, ja huonoimman kohtelun saavat työttömät.

Tulevista huononnuksista on tarpeen ryhtyä keskustelemaan jo nyt vasemmistoryhmien ja myös muiden oppositiovoimien kesken, sillä meillä on mahdollisuus estää tulevien huononnusten läpimeno ainakin muutamilta keskeisiltä osiltaan. Näin siksi, että minun varman käsitykseni mukaan perustuslakivaliokunnan täytyy tulla sille kannalle, että tulevissa leikkauksissa on muutamia niin olennaisesti lakisääteistä toimeentuloturvaa huonontavia kohtia, että niiden läpiviemiseen tässä salissa tarvitaan määräenemmistö, joka kääntäen siis tarkoittaa sitä, että määrävähemmistö voi ne torjua.

Näin on ainakin sopimuksessa sovittujen lomautetun asemaa rajusti huonontavien pykälien osalta, kun pykäliksi tuon sopimuksen teksti kirjoitetaan. Näin on myös siltä osin, että työmarkkinoille tulevien nuorten tilanne huononisi entisestäänkin. Työttömyyspäivärahalle pääsyä pitäisi odottaa vielä nykyistäkin kauemmin. Näin on myös sen sopimuksen kohdan osalta, jossa todetaan, että 500 päivän jälkeen peruspäivärahankin maksaminen lopetetaan. Sitten siirrytään työmarkkinatuen puolelle, joka sekin lakkaa 300 päivän jälkeen. Eli kun 800 päivää on täynnä, ei saa enää mitään. Jos tämä ei ole toimeentulon lakisääteisen perusturvan huonontamista, niin sitten sitä ei ole mikään.

Eli tässä on minusta se vasemmiston ja koko opposition paikka olla todella työttömien asialla, kun nämä asiat tänne saliin ehtivät. Tiedot, jotka on saatu, kertovat, että lakitekstiä kirjoitetaan ja se tultaneen antamaan eduskuntaan vielä tämän kuukauden aikana kuulemma ns. uskottavuuden lisäämiseksi tätä sopimusta kohtaan. SAK meni valitettavasti rähmälleen, kun se tällaisen sopimuksen meni tekemään työttömien osalta. Eduskunnassa vasemmiston ja toivon mukaan muunkin opposition puolelta löytyy ymmärrystä työttömän asialle siten, että työttömyysturvan uudet, tänne vielä tulevat esitykset täällä kaadetaan ja näin samalla lyödään myös painetta ja suoraan sanoen pakotetta ryhtyä työllistämään ihmisiä.

Varmasti me kaikki olemme samaa mieltä siitä, että näin suuria työttömyysturvakuluja valtiontalous eikä myöskään kuntien talous, johon lopulta tämä työttömyys kiertyy, ei kestä. Mutta niin kuin sanottu, siihen on olemassa ratkaisu, ja se on työllistämisen tie, jolle tielle on lähdettävä ennemmin tai myöhemmin. Meidän mielestämme pitää lähteä heti.

Mitä tulee ed. Aittoniemen huomautukseen siitä, kenelle tulee näitä sosiaalietuja maksaa, niin minun selkeä käsitykseni on se, että tietyt sosiaaliedut kuten lapsilisät, kansaneläke ja eräät muut sosiaaliedut tulee turvata jokaiselle perheelle tulotasosta riippumatta. Ja näin siksi, että vain tällä tavoin menetellen eli maksamalla näitä sosiaalietuja kaikille perheille turvataan sosiaalivaltion kannatus koko väestön keskuudessa. Eiväthän ihmiset suostu maksamaan veroja, jollei mitään vastiketta tule. Jos siis lähdettäisiin siihen raakaan tuloharkintaan, jota yhä enemmän vilautellaan ratkaisuksi sosiaaliturvan rahoituskriisiin, niin se veisi mennessään ajan kanssa koko sosiaaliturvajärjestelmämme. Se antaisi etuja vain joillekin. Minkä takia sitten ne, jotka eivät mitään saa, suostuisivat maksamaan veroja? Minusta tämä pitää ajatella loppuun saakka ja nähdä, mikä sen tien päässä on, jos harkinnanvaraisuuteen lähdetään perussosiaalietujen osalta. Minä siis tulen jyrkästi vastustamaan sitä ajatusta ja olen vastustanut aina, jossa ideana on se, että tehdään tiukat tulorajat ennen kuin annetaan joitain etuja. Se vie varmasti sosiaalivaltion tuhoon.

Ed. Saario merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen kävi jo aiemmassa puheenvuorossaan varsin seikkaperäisesti läpi valiokunnan mietinnön. Myös keskustelu siitä, mihin muotoon laki on tullut sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä, oli melko perusteellinen toisen käsittelyn yhteydessä, jonka jälkeen lopullinen muoto hyväksyttiin.

Kiinnittäisin mietinnössä kuitenkin vielä huomiota yhteen seikkaan, jonka myös ed. Stenius-Kaukonen mainitsi, eli lasten kotihoidon tuen ja työttömyysturvan yhteensovittamiseen. Pidän sitä, että esimerkiksi RKP esittää vaihtoehtoisen lakiesityksen, jossa yhteensovitus poistettaisiin, kun kuitenkin RKP:n ryhmä on hyväksymässä tämän esityksen tässä muodossa, erittäin arveluttavana. Muissakin hallitusryhmissä on esitetty tästä yhteensovittamisesta jyrkkää kritiikkiä. Eräät ovat väittäneet, että silloin kun viime syksynä lain lopullinen muoto hyväksyttiin, asiasta ei tiedetty. Kuitenkin tässä salissa ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa asiasta puhuttiin erittäin seikkaperäisesti. Mielestäni on valitettavaa, että eduskunnassa syyllistytään siihen, että mennään piiloon niitä päätöksiä, joita on oltu hyväksymässä, eikä toisaalta, jos esitetään kritiikkiä järjestelmää kohtaan, olla valmiita viemään kritiikkiä loppuun asti eli muutoksiin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan ponsi asiaan liittyen on vaatimus selvityksestä. Selvitystä on evästetty seikkaperäisesti, mutta varsinaisesti ponsi ei edellytä hallitukselta toimenpiteitä, mitä voi pitää sen huonona puolena sitä silmälläpitäen, että kotihoidon tuen ja työttömyysturvan yhteensovittamisen purkamisessa edistyttäisiin siten, että työtön olisi samassa asemassa kuin palkansaaja.

Arvoisa puhemies! Pyysin kuitenkin puheenvuoron lähinnä esitelläkseni ne ponnet, joita olen I vastalauseessa esittänyt. Ne koskevat eräitä lakiesityksen ja hallituksen harjoittaman politiikan epäkohtia. Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi nyt kolmannen käsittelyn yhteydessä nämä kolme perustelulausumaa.

Ensimmäinen niistä käsittelee opintotukilain ja työttömyysturvalain yhteensovittamista. Valiokunta sai asian käsittelyn yhteydessä hieman ristiriitaisia tietoja siitä, mikä on esimerkiksi työttömän oikeus nauttia työttömyysturvaa, mikäli hän suorittaa loppuun esimerkiksi kesken jääneitä korkeakouluopintojaan. Selkeintä on se, että työtön voi opiskella iltaopiskelijana työttömyysturvaa menettämättä. Myös saimme osviittaa siitä, että ministeriö on antanut ohjeet, jonka mukaan tällaisia loppuun vietäviä opintoja ei voitaisi tulkita sellaiseksi opiskeluksi, joka saisi aikaan sen, että työtön menettää työttömyysturvan.

Kuitenkin järjestelmässä on erittäin paljon väliinputoajia ja epäkohtana olemassa se, että työttömillä on pelko siitä, että opiskelu saisi aikaan työttömyysturvan menetyksen. Mielestäni tällainen tilanne on erittäin epätyydyttävä. Nimenomaanhan työttömyysturvaa nauttiessaan ihmisellä tulisi olla mahdollisuus itsensä kehittämiseen, ja järjestelmää tulisi kehittää siihen suuntaan, että olisi mahdollisuus saada joko opintotukilain mukaisia etuuksia tai työttömyysturvaetuuksia, jos on työtön ja haluaa opiskella.

Niinpä, arvoisa puhemies, ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavan lausuman:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin opintotukilain ja työttömyysturvalain mukaisten etuuksien yhteensovittamiseksi siten, että työtön voi opiskella täysipainoisesti työttömyysturvaansa heikentämättä aina, milloin hän tosiasiallisesti voi lain tarkoittamalla tavalla ottaa vastaan hänelle tarjottua työtä ja siten olla työmarkkinoiden käytettävissä."

Toinen perustelulausumani koskee työttömyysturvaa ja lyhytaikaisia työsuhteita. Nythän monilla työttömillä on pulmana se, että heidän ei kannata ottaa vastaan lyhytaikaisia työsuhteita, koska työttömyysturva heikkenee tämän myötä. Mielestäni epäkohtaa olisi parannettava. Ed. Stenius-Kaukonen teki toisessa käsittelyssä esityksen, joka olisi tätä parantanut kuten myös työttömyysturvan saamisen oikeutta siinä tilanteessa, jos opiskelee, mutta nämä esitykset eivät tulleet tässä salissa hyväksytyiksi.

Niinpä, arvoisa puhemies, ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavan perustelulausuman, joka on I vastalauseessa:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo pikaisesti esityksen työttömyysturvalain muuttamiseksi siten, että työtön voi ottaa vastaan lyhytaikaisia työsuhteita myöhempää työttömyysturvaansa heikentämättä."

Arvoisa puhemies! Keskustelussa työttömyysturvalain muuttamisesta on keskusteltu myös siitä, mikä on työttömyysturvan ja aktiivisen työllistämispolitiikan suhde. Oma näkemykseni on se, että esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien ongelmat ovat osin taloudellisia, mutta liittyvät osin myös siihen, että työttömät saattavat hyvin pahasti syrjäytyä. Heidän mahdollisuutensa saa-

da työtä myöhemmässä vaiheessa heikkenevät työttömyyskauden pidentyessä.

Näin ollen pidän tarpeellisena, että nimenomaan aktiiviseen työllistämispolitiikkaan käytettäisiin valtion varoja. Keinoja on monenlaisia. Erilaiset työllistämistuet ovat tarpeen. Myös koulutustukijärjestelmien kehittäminen on tarpeen varsinkin siinä tilanteessa, jos työtön on jäänyt työttömäksi ammatista, jolla ei näy olevan tulevaisuutta tämän maan elinkeinoelämässä. Myös yritystukimäärärahoja voidaan hyödyntää siten, että ne kohdennettaisiin sellaisella tavalla, että nimenomaan uusia työpaikkoja syntyy.

Tällä perusteella olen laatinut I vastalauseeseen kolmannen ponnen, jota tässä yhteydessä ehdotan. Sen sisältö on seuraava:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen, jossa vuoden 1993 työllistämis-, koulutus- ja yritystukimäärärahoja lisätään vähintään 1 miljardilla markalla niin, että ne ohjataan ensisijaisesti yli 500 päivää työttömänä olleiden kouluttamiseen ja työllistämiseen mm. ekologisiin työllistämishankkeisiin."

Pidän ekologisia työllistämishankkeita erittäinkin tärkeinä. Viime viikolla on valmistunut asiaa koskeva mietintö, jonka toivoisin saavan suurtakin huomiota niin ympäristöministeriössä kuin työministeriössä ja johtavan toimenpiteisiin hankkeiden käynnistämiseksi. Nuo hankkeethan pitävät sisällään miltei 20 000 työpaikkaa. Olettaisin, että esimerkiksi kierrätyksessä ja kierrätysteollisuuden palveluksessa olisi luotavissa vielä huomattava määrä työpaikkoja. Siksi toivon, että tämä perustelulausuma otettaisiin erittäin vakavasti ja tulisi hyväksytyksi eduskunnan käsittelyssä.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Tällaisena aikana, kun meillä työttömyys kasvaa edelleenkin, on käsittämätöntä, että työttömyysturvaa ja työttömien asemaa yleensä heikennetään. Sitä ei voi hyväksyä, eikä sillä tämän maan taloudellisia ongelmia miksikään muuteta.

Arvoisa puhemies! Erääseen yksityiskohtaan kyseisessä laissa haluaisin puuttua, koska olen törmännyt aika useita kertoja siihen kentällä, ja se koskee lain 7 §:ää ja sellaista ammattikuntaa kuin metsurit. Nythän laissa pakotetaan ottamaan ihmiset vastaan työtä joko omalla työssäkäyntialueellaan tai eräitten ihmisryhmien eli alle 50-vuotiaitten osalta myös työssäkäyntialueen ulkopuolelta. Ajatellaan metsuria, jolla ei ole autoa ja joka polkupyörällä tai mopolla pakotetaan käymään työssä niin kuin eräässä tapauksessa 54 kilometrin päässä, kun otetaan aamu- ja iltamatka mukaan. Työssä yleensä vaatteet kastuvat. Se on minusta kohtuutonta, ja sitten määrätään karenssi. Tämä osoittaa sitä, että virkamiehet, jotka tätäkin lakia ovat kasanneet, eivät ole miettineet käytännön ongelmia. Se ei ihan sillä tavoin pelaa kuin Helsingissä kirjoittaa kirjoituspöydän takana lakiesitystä miettimättä tai käymättä edes katsomassa, mihinkä laki käytännössä johtaa. On mielestäni kohtuutonta, että pakotetaan ihmiset sellaisiin työtehtäviin, joissa on mahdottomuus talvisaikaan käydä.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Ulla Anttilan tekemiä kolmea perustelulausumaehdotusta.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Myös minä pidän niitä hyvin tarpeellisina ja haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että aivan erityisen suuri ongelma meidän työttömyysturvajärjestelmässämme on se, että työttömyysturvan ehtojen rakenne edelleen monissa tapauksissa estää työttömien omat toimet oman tilanteensa parantamiseksi. Olen esimerkiksi kuullut monta sellaista laskelmaa, joiden mukaan esimerkiksi freelancetoimittajien ei kannata yrittää keikkaluontoisilla lisäansioilla parantaa tilannettaan, koska lisäansioiden vähentävä vaikutus työttömyyspäivärahaan on niin suuri, että työnteolla ei juurikaan pysty kuukaudessa käteen jäävää tuloa lisäämään.

Tänään näin sähköpostista kertomuksen, jonka mukaan eräälle kurssille, en muista, minkälainen kurssi, mutta kuitenkin ammattitaidon lisäämiseksi tarkoitettu, lähes kaikki ilmoittautuneet osanottajat olivat joutuneet peruuttamaan osanottonsa, kun oli käynyt ilmi, että 116 markan työttömyyspäivärahaa siihen asti nauttineet ihmiset olisivat sen kurssin joutuneet käymään noin 500 markan kuukausiopintorahalla ja tähän heillä ei ollut varaa.

Pitäisin erittäin kiireellisenä tehtävänä meidän työttömyysturvamme rakenteen muuttamista sellaiseksi, että se suosisi työttömien omatoimisia ponnisteluja tilapäisansioiden ja opintojen harjoittamiseksi.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhuin juuri samasta asiasta, mistä ed. Hassi viimeksi. Kysymys on ns. Relanderin rahoilla järjestetyistä

kursseista. Näiden ongelmana on se, että henkilö, joka on saanut työttömyyspäivärahaa, joutuu tyytymään pelkkään opintotuen tasoon, ja opintotuen taso on yleensä aina pienempi kuin työttömyysturvan antama toimeentulo. Kun usein on kysymys näillä kursseilla perheellisistä ihmisistä, joilla on lapsia elätettävänään, niin ei voi olettaa, että he jäävät jonkun 500 markan toimeentulon varaan. Myös sellaisille henkilöille, joilla olisi pelkkä peruspäiväraha 116 markkaa ja vaikka sekään ei tuo kuin 2 000 markkaa kuukaudessa, joka on liian niukka toimeentulo, jos se putoaa 500 markkaan, on täysin mahdotonta ajatella, että nämä ihmiset voisivat kurssille lähteä. Juuri tästä syystä valiokunnassa keskustelimme asiasta runsaasti ja saimme kannanoton, emme lausumaa, valiokunnan mietintöön, ja se on liian yleispyöreä. Ed. U. Anttilan lausumaehdotuksella yritetään juuri tähän asiaan puuttua. Toivottavasti se hyväksytään täällä istunnossa.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Ulla Anttilan puheenvuorossa, kun hän käsitteli yhtä ponsistaan, puututtiin asiaan, josta olen tehnyt useita eduskuntakyselyjä sekä puhunut myös täällä eduskunnassa asianomaisissa kohdissa. Se koskee juuri tilapäisten työsuhteiden sallimista työttömille ilman, että se vaarantaisi heidän työttömyysturvaansa.

Yhteiskunnassa on tavattoman paljon työtä, pientä keikkatyötä, muutaman päivän tai yhden viikon työtä. Minullakin olisi tällä hetkellä kesäasunnolla antaa sellaista, jos löytäisin sopivat tekijät siihen, jotka voisivat hiukan kartuttaa, varsinkin peruspäivärahalla olevat ihmiset, elintasoaan. Mutta kun tällaista mahdollisuutta ei ole, esimerkiksi työttömyyskortistoissa ei ole tuollaista keikkakortistoa, niin tämä työ ja sen tekijät eivät kohtaa toisiaan. Se teetetään joko kuutamourakoinnilla tai tehdään huonosti itse tai sillä tavalla.

Ed. Ulla Anttilan näkemys asiasta on hyvin samanlainen kuin allekirjoittaneella. Ei pitäisi kadehtia niin kovasti esimerkiksi peruspäivärahalla olevan työttömän asemaa, ettei hänelle mahdollistettaisi tietynlainen keikkatyö. Se irrottaisi yhteiskunnassa työtilaisuuksia ja olisi työnantajille hyvin tärkeätä, kun saadaan joku ammattimies tekemään viikoksi, ettei hänen tarvitse sitä tehdä pimeässä peläten joutuvansa seuraamuksiin työttömyysturvan puolelta. Se on molemminpuolinen etu, ja se on myös yhteiskunnan etu, koska muuten nämä tulot näille työttömille jäävät tulematta.

Esimerkiksi ministeri Kanerva ei oikein käsitä tätä asiaa. Hän velloo välistä vasemmalta, välistä oikealta puolelta ohi, ja asia jää seisomaan ilmaan. Toivottavasti hänkin nyt käsittää, mistä tässä asiassa on kysymys.

Ed. Paloheimo: Rouva puhemies! Minäkin haluan yhtyä nyt muodostuneeseen Anttila — Aittoniemi-akseliin tässä kysymyksessä ja haluaisin lisätä siihen sen, että olisi erittäin hyvä, jos voitaisiin luoda lainsäädäntö, jossa työnantaja, yksityinen henkilö tai yksityinen perhe, joka antaa jollekin työntekijälle lyhyen keikkaluontoisen työn, voisi tämän palkan joko verotuksestaan vähentää tai sitten sallittaisiin ns. pimeä työ pienissä työtehtävissä, koska tämän tyyppinen lainsäädäntö loisi mahdollisuudet sille, että kaikki ne pienet purot voisivat muodostaa suuren virran työllisyyskysymyksessä, purot mitkä maassa ovat potentiaalisesti kuitenkin olemassa.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! On ilahduttavaa olla yhteisrintamassa myös ed. Aittoniemen kanssa pohdittaessa keinoja, että työtön voisi ottaa vastaan lyhytaikaisia työsuhteita.

Näkisin tässä myös suuremmankin linjan, nimittäin sen, että työttömän kannalta olisi erittäin tärkeää, että pitkät työttömyysjaksot saataisiin keinolla tai toisella katkaistuksi. Olisi nimenomaan tarkoituksenmukaista, että tällaiset lyhytaikaiset työsuhteet olisivat kannattavia. Se ylläpitäisi työttömän ammattitaitoa ja todellakin olisi myös monelle työnantajalle ihan edullista, koska kaikki työtarpeet eivät ole kovin pitkäaikaisia.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Valiokunnassa tästä lyhytkestoisten ja pienipalkkaisten työsuhteiden vaikutuksesta työttömyyspäivärahaan keskusteltiin aika paljon ja ed. U. Anttila puki sen ponnen muotoon, koska me emme saaneet asiasta riittävää kannanottoa valiokunnan mietintöön. Mutta tämä on juuri ongelma, joka on tunnustettu ja tiedostettu, mutta valitettavasti korjausta ei ole saatu. On täysin kohtuutonta, että ihminen menettää kokonaan päivärahansa, jos hän ottaa lyhytaikaista ja pienipalkkaista työtä vastaan. On useita tilanteita, joissa tämä yksinkertaisesti ei kannata. Eikä kysymys ole siitä, että joku haluaa vain

laskea, mikä on parempi ja mikä huonompi, vaan kysymys on siitä, että ihminen ei tule toimeen aivan olemattomilla tuloilla, niin kuin esimerkiksi ei myöskään tule opiskelija toimeen 500 markan kuukausitulolla.

Työmarkkinaratkaisussa, joka on toukokuun lopulla tehty, tähän yhdellä lauseella puututaan ja luvataan jonkinlaista korjausta. Jään kyllä todella suurella mielenkiinnolla odottamaan, tuleeko siitä mitään konkreettista apua näihin tilanteisiin vai jääkö se vain tällaiseksi eleeksi, jossa puututaan kipeään asiaan mutta joka loppujen lopuksi hoidetaan ilman todellisia tuloksia. Mutta kun asiasta ei vielä esitystä ole annettu eduskuntaan, jäämme vielä mielenkiinnolla ja toiveikkaina odottamaan, että asiaan saataisiin korjaus.

Ed. Rimmi: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on moniin asioihin kiinnitetty huomiota, mutta vielä on yksi seikka omasta syystään työttömäksi joutuneen ihmisen kohdalta. Tässähän esitetään karenssiaikaa nykyisestä viidestä viikosta kahdeksaksi viikoksi. Tämä asia ei ole lainkaan ongelmaton. On varmasti paljon ihan aiheettomiakin lähtöjä, että ihmiset lähtevät työpaikastaan. Mutta on myös yhä enemmän viime aikoina tullut esiin sellaisia tapauksia, että työntekijät ovat kovan henkisen ahdistuksen alaisena työpaikassa ja se lähinnä johtuu nimenomaan esimiehistä tai työnantajasta. On esimerkiksi joutunut kääntymään lääkärin puoleen useita kertoja ja lääkärin sairauslomatodistukset ovat olleet täysin seikkaperäisiä siinä, että on kova stressi ja paine ollut työpaikalla. Minulla on henkilökohtaisia kokemuksia ihan lähipiiristä viime viikoilta siitä, että korkean ammattitaidon omaava, pitkään työelämässä ollut ihminen ja tunnustettu työntekijä neljän mielenterveystoimistokäynnin ja pitkien sairaslomien jälkeen, jotka aiheutuivat nimenomaan työnantajasta, lopulta joutui tekemään oman terveytensä parhaaksi sen, että hän lähti. Silloin pitäisi kyllä olla jonkinlaisia mahdollisuuksia, kun on tämmöinen näyttö siitä, että työntekijä on joutunut pakon edessä terveydellisistä syistä tekemään tämmöisiä ratkaisuja, ettei hän joutuisi pitkien karenssien kohteeksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

9) Ehdotus laiksi Australian kanssa sairaanhoidon antamisesta tilapäisen oleskelun aikana tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 34
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 9

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 227/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kansaneläkelain ja eräiden muiden lakien muutosta koskevassa mietinnössään sosiaali- ja terveysvaliokunta on hyväksynyt seuraavan lausuman: "Sosiaali- ja terveysvaliokunta edellyttää, että hallitus ottaa kansaneläke-etuuksien ja ulkomailta maksettavien eläkkeiden yh-

teensovittamista koskevat säännökset esille EY-jäsenyysneuvotteluissa sekä EY:n asetuksen 1408/71 mukaisessa hallinnollisessa toimikunnassa ja Etan sekakomiteassa taikka sen alakomiteassa tai työryhmässä, jotta Suomen kannalta oikeudenmukainen ja kohtuullinen lopputulos voidaan turvata EY:n asetuksen 1408/71 liiteasiakirjoilla."

Tämä lausuma on erittäin merkittävä, ja hallituksen on ryhdyttävä välittömästi lausuman edellyttämiin toimiin, kun eduskunta mietinnön on hyväksynyt. Sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti saman sisältöistä toimenpidettä jo viime syyskuussa antaessaan ulkoasiainvaliokunnalle lausunnon koskien Etan perustamiseen liittyvien sopimusten hyväksymistä. Mutta hallitus ei vienyt tätä asiaa neuvotteluihin, vaan sen sijaan marraskuussa hallitus toi eduskuntaan tämän esityksen, mitä nyt käsitellään.

Esityksessä ehdotetaan, että kansaneläkejärjestelmä tehdään asumisaikaan perustuvaksi. Eli se, että henkilö on asunut Suomessa 40 vuotta 16 vuotta täytettyään ja ennen kuin on täyttänyt 65 vuotta, on edellytyksenä täyden kansaneläkkeen saamiseen. Jos asumisaika on lyhyempi, kansaneläkkeestä kertyy vain osa. Tällä muutoksella on pyritty poistamaan niitä ongelmia, mitä Eta-sopimuksen soveltaminen tuo, nimenomaan Eta-sopimuksen tulkinta, jonka EY:n virkamiehet ovat tehneet mutta jota ei ole missään tuomioistuinkäsittelyssä todistettu, että näin on.

Hallitus pyrkii esityksellään siihen, että Suomesta ei jouduta viemään ulkomaille niin sanotusti perusteettomasti sosiaaliturvaetuuksia. Erityisesti huolena tuntuu olevan, että teoriassa joku henkilö, joka tulee Suomeen ja on täällä kuukauden töissä ja lähtee takaisin, voi viedä täyden kansaneläkkeen. Tämä edellyttää tietysti sitä, että hän on tullut täysin työkyvyttömäksi sen kuukauden jälkeen. Ei hän muuten täyttä eläkettä saa. Tai joku tulisi Suomeen 64 vuoden 11 kuukauden ikäisenä ja pääsisi suoraan kansaneläkkeelle. Nämä ovat ne ääritapaukset. Mutta on pelätty, että yhden kuukauden työskentelyllä Suomessa saisi täyden kansaneläkkeen vietyä mukaansa. Teoriassa se on mahdollista.

Nämä muutokset, mitä tähän esitetään, tuovat mukanaan toisen ongelman. Ongelma on se, että jos verrataan kahden suomalaisen tai suomalaisen ja ulkomaalaisen tulevaa kansaneläkettä, niin sellainen henkilö, joka on ollut ikänsä Suomessa työssä, asunut täällä, tehnyt työtä ja maksanut tänne niin veronsa kuin kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksunsa ja tulee maksamaan sitä eläkkeellä ollessaankin vielä suurempana kuin palkansaaja, niin tällainen henkilö kansaneläkkeen lisäosan osalta tulee olemaan huonommassa asemassa kuin se, joka on työskennellyt eri maissa ja saa ulkomailta työeläkettä, koska enää ulkomailta maksettavaa työeläkettä ei otettaisi huomioon kansaneläkkeen lisäosaa pienentävänä eläkkeenä, kuten tähän asti on tehty.

Hyväksyn täysin sen periaatteen, että ihmisillä pitää olla mahdollisuus liikkua ja että he eivät sen perusteella joudu huonompaan asemaan. Mielestäni on oikein, ettei suomalaisen tai Etamaan kansalaisen, jos hän kulkee maasta toiseen ja on työssä eri maissa, asema saa heikentyä sen vuoksi, että hän siirtyy maasta toiseen. Mutta en pidä myöskään oikeana kuitenkaan sitä, että tällainen henkilö tulee parempaan asemaan kuin se, joka on ikänsä yhdessä maassa asunut ja työskennellyt ja varsinkin maksanut vielä verot ja sosiaaliturvamaksut tänne, aivan erityisesti tässä tilanteessa, kun tämän vuoden alusta alkaen eläkkeellä olevien kansaneläkemaksu on nostettu vielä korkeammaksi kuin työssä käyvien.

Viime vuonnahan vasta ensimmäisen kerran eläkeläiset pantiin maksamaan kansaneläkemaksua, mikä periaatteessa sinänsä on täysin nurinkurista. Mutta tässä tilanteessa, kun eläketulosta yleensä, kun se on yli 2 700 markkaa kuukaudessa eläkeläispuolisoilla tai yli 3 100 yksinäisellä eläkkeensaajalla, näitä maksuja aletaan periä, en voi pitää oikeana sitä, että henkilö, joka on ollut eri maissa töissä eikä ole osallistunut sosiaaliturvamme rahoitukseen eikä jatkossakaan osallistu, jos menee ulkomaille asumaan ja saa Suomesta maksettavan kansaneläkkeen, on paremmassa asemassa kuin se, joka on täällä. Hyväksyn täysin sen, että hän tulee olemaan samassa asemassa, hänellä on samat oikeudet ja samat velvollisuudet, kuten Eta-sopimus ja EY:n lainsäädäntö edellyttävät. Mutta tällä oletetulla tulkinnalla on nyt päädytty siihen, että tämä on väärin ja ne henkilöt saavat tulla parempaan asemaan, jotka liikkuvat maasta toiseen; tätä tulkintaa en voi hyväksyä.

Esityksen mukaan kansaneläkkeen lisäosaan vaikuttaisivat jatkossa vain Suomen vakuutusaika 16 ikävuoden jälkeen ja Suomesta ansaittu työeläke. Esimerkkitapauksessa suomalainen, jos hän on yksinäinen ja saa 4 200—4 400 markkaa työeläkettä, kuntaryhmästä riippuen, saa pelkän pohjaosan 437 markkaa. Taas jos on kysymys eläkeläispuolisoista, jo 3 600 markan

työeläke kakkoskuntaryhmässä ja 3 800 markan työeläke ykköskuntaryhmässä vie kokonaan kansaneläkkeen lisäosan pois. Mutta jos on saman suuruinen taikka kuinka paljon suurempi tahansa työeläke, jos se on kertynyt ulkomailta, niin kansaneläke tulee Suomen vakuutusajan perusteella. Jos me ajattelemme esimerkiksi henkilöä, joka on syntynyt ja opiskellut Suomessa ja lähtee sen jälkeen ulkomaille 25—30 vuotiaana, hänelle kertyy vakuutusaikaa, vaikka hän ei olisi ollut täällä ollenkaan töissä ja maksanut veroja, 10—15 vuotta ja näin ollen tulevasta kansaneläkkeestä ainakin neljäsosa. Tapauksesta riippuen se voi olla puolet taikka kolme neljäsosaa. Tietysti voidaan sanoa, että teoreettisia varmaan ovat ne tapaukset, joissa saisi täyden kansaneläkkeen. Mutta periaatteessa se on mahdollista esimerkiksi niin, että on ollut kotirouvana ulkomailla, ja puoliso saa ansaita minkälaiset tulot tahansa ja tähän se ei vaikuta.

Tämä eriarvoisuus ei voi olla oikein. Kun EY:nkin tavoitteena on turvata maasta toiseen muuttavalle samat oikeudet ja samat velvoitteet, hallituksen tulisi viedä tämä asia, niin kuin työeläkeasiakin vietiin, neuvotteluihin liittyen niin Eta-sopimukseen kuin myöskin Ey-neuvotteluihin. Tässä ponnessa on esitetty eri vaihtoehdot, missä yhteydessä asiaa voidaan ja tulee käsitellä. Kun työeläkeasiassa saavutettiin jos ei nyt täydellistä, niin ainakin huomattavasti pelättyä parempi lopputulos, ei ole mitään syytä epäillä, etteikö tässäkin asiassa voitaisi saada tulosta, kun asia poliittisella tasolla selvitetään. Eihän työeläkeasiassakaan virkamiestasolla päästy puusta pitkään, vaan asia ratkaistiin poliittisella tasolla. Jos on uskomista ministeri Salolaisen lausumiin, niin kun EY:ssä virkamiehille ja ennen kaikkea poliittisille päätöksentekijöille selvitetään, mistä on kysymys, he ymmärtävät erikoisolosuhteita.

Tästä lähtökohdasta asia on vietävä neuvotteluihin ja pyrittävä saamaan poikkeussäännökset, jotka ovat tietysti ensisijaisia, eikä niin, että tämä asia jäisi tuomioistuimessa ratkaistavaksi. Ennen kaikkea neuvotteluissa tulisi saada sellainen tulos, joka tyydyttää Suomea, ja sen jälkeen vasta sitten on aika katsoa, mikä tarve on muuttaa meidän omaa lainsäädäntöämme, eikä pidä lähteä etukäteen muuttamaan sitä.

Sen vuoksi, arvoisa puhemies, ehdotan, että tähän hallituksen esitykseen sisältyvät kaikki lakiehdotukset hylätään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa herra puhemies! Minä kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää ehdotusta.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! On todettava, että milloinkaan ei Suomessa ole tehty uutta lainsäädäntöä niin vähäisen tietämyksen pohjalta kuin nyt. Tämä liittyy myöskin täällä aikanaan olleeseen ulkomaalaislain muutokseen, jonka pohjalta täällä todella on ponsilausuma — ponsilausuma on ponsilausuma, sillä ei ole mitään merkitystä — jonka tarkoituksena on selvittää, miten pitkään me olemme tänne työnhakuun tulevan eurokansalaisen sosiaaliturvasta vastuussa, miten pitkään hän joutuu täällä olemaan ja missä vaiheessa todella vastuu tulee meille suomalaisille. Olen tästä euroasetuksesta 1408 puhunut niin pitkään kuin asia on täällä ollut tiedossa, myöskin ulkoasiainvaliokunnassa, jossa asiaa käsiteltiin. Oikeastaan ensimmäisen kerran kansliapäällikkö Perttunen sisäasiainministeriöstä herätti meidät arvioimaan tätä asiaa uudelleen. Hän sanoi, että täällä ei tiedetä lainkaan, mitä täällä käsitellään, ja todelliset päätökset tulevat olemaan aivan toisenlaisia.

Kyllä meidän on lähdettävä siitä, että sosiaali- ja eläkekysymyksiä koskevat asiat ovat niin kalliita yhteiskunnalle, että jos me lähdemme tässä altavastaajaksi Euroopan talousalueen suuntaan, niin meidän varamme eivät sitä kestä. Eli kaikki uusiksi, niin kuin ed. Stenius-Kaukonen esittää, uuden tietouden pohjalta, niin että me tiedämme, mihin me päämme ja kätemme pistämme.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Toisin kuin edelliset puhujat olen sitä mieltä, että asumisaikaan suhteuttaminen kansaneläkkeen osalta on tarpeellinen toimenpide kaiken kaikkiaan, enkä sen vuoksi katso voivani hyväksyä sitä, että tämä esitys hylättäisiin. Sinänsä se epäkohta, jonka ed. Stenius-Kaukonen toi esiin, on olemassa. Se liittyy siis asetus 1408:n tulkintaan eli siihen, että ulkomaista työeläkettä ja kansaneläkkeen lisäosaa ei yhteensovitettaisi. Valiokunnassa kuulimme sen verran paljon asiantuntijoita, että mielestäni tuli kyllä hyvin selväksi se asia, että tämä tulkinta on hyvin yhdenmukainen, niin valitettavaa kuin se on suomalaisten kannalta.

Toinen kysymys sitten on tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan ponsi, joka edellyttää jatkoneuvotteluja tässä asiassa. Mielestäni hallituksella ja tämän maan neuvottelijoilla olisi mainiot mahdollisuudet käydä asiasta jatkoneuvotteluja jo ennen Eta-sopimuksen lopullista voimaantuloa ja epäkohta voitaisiin siten saada muutetuksi. Toivoisin, että tämä eduskuntakeskustelu olisi niin painokas, että kysymys otettaisiin sosiaali- ja terveysministeriössä ja neuvottelijoiden puolella vakavasti huomioon.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön liittyy kaksi ponsilausumaa, ja ed. Aittoniemi puhui eri lausumasta kuin minä omassa puheenvuorossani. Valiokunta, liittyen juuri siihen ulkomaalaislain muutokseen, joka täällä aikaisemmin tehtiin ja jonka yhteydessä yhtäkkiä tultiin niin aroiksi, ettei tätä lausumaa voitukaan hyväksyä, sisällytti vastaavan lausuman tähän valiokunnan mietintöön myöskin tarkemmin perustein. On todella tarpeen, että meidän lainsäädäntömme tarkistetaan siltä osin, että se vastaa niitä Eta-sopimuksen edellytyksiä, milloinka sosiaaliturvaa aletaan maksaa, eikä niin, että heti kun joku maahan jalallaan astuu, hän voi mennä hakemaan sosiaaliturvaa; se ei ole Eta-sopimuksen tarkoitus. Näihin kaikkiin tapauksiin pitää saada hyvin selkeät säännökset siitä, millä tavalla missäkin tilanteessa menetellään.

Sitten vielä tähän, missä ed. U. Anttila on ottanut toisenlaisen kannan kuin vasemmistoliiton ryhmä, elikkä hänen mielestään voidaan ensin mennä muuttamaan meidän lakiamme, sitten vasta neuvotellaan. Mielestäni se on väärä järjestys. Ensin on neuvoteltava asia loppuun asti ja sitten katsottava, mitä muutostarpeita omassa lainsäädännössämme on.

Tässä yhteydessä haluan muistuttaa vielä siitä, että Eta-sopimus on uudelleen käsiteltävänä eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa parhaillaan sen vuoksi, että Sveitsi on jäänyt pois. Tässä yhteydessä ulkoasiainvaliokunnan tulisi myös tähän asiaan ottaa kantaa ja pyytää selvitykset, miten menetellään. Tämä on eduskunnan hyväksymä kanta aivan kohta nuijan kopautuksen jälkeen, joten ei tässä tarvitse mitään eri toivomuksia esittää, että hallituksen pitäisi keskustelun perusteella ottaa asia vakavasti, vaan eduskunnan kaikki kannanotot pitää mielestäni ottaa vakavasti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

11) Ehdotus laiksi pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 233/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 11

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi räjähdysvaarallisista aineista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 72
Talousvaliokunnan mietintö n:o 19

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päätyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi kemikaalilain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 74
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päätyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus laiksi asumistukilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 32
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi ehdotan, että hallituksen lakiehdotus asumistukilain muuttamiseksi hylättäisiin.

Lain sisältöhän merkitsee sitä, että asumistukiasiat siirretään kunnan viranomaisilta Kansaneläkelaitokselle. Hallitus perustelee muutosta sillä, että näin ikään kuin saavutettaisiin ns. yhden luukun periaate. Mutta tässä tapauksessa tuo luukku sijaitsee vain väärässä paikassa sen vuoksi, että asumisasioiden kannalta nimenomaan kunta on osuvampi yksi luukku kuin Kansaneläkelaitos.

Tällä hetkellä asumiseen ja erityisesti vuokra-asumiseen liittyy sellainen ongelma, että useille perheille, jotka ovat taloudellisissa vaikeuksissa, on kertynyt vuokrarästejä. Tämä laki ei esimerkiksi mahdollista lainkaan sitä, että asumistuki voitaisiin maksaa suoraan asunto-osakeyhtiölle tai asunnon haltijalle. Tämä tulee aiheuttamaan, että rästit, häädöt ja takaisinperinnät tulevat edelleen lisääntymään, eli tämä laki on erittäin nurinkurinen tässäkin mielessä tähän aikaan.

Erityisesti haluan korostaa sitä, että valiokunnassa kaikki asuntopolitiikan alalta kuullut asiantuntijat olivat yksimielisesti sitä mieltä, että tämä laki ei toteuta toteutuessaan minkäänlaisia asuntopolitiikan periaatteita, koska tämä tulee merkitsemään myös sitä, että asumistuki muuttuu vähemmän tarveharkintaiseksi, joten todellakin tämä laki tulisi hylätä.

Ed. Rask: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Myllerin tekemää hylkäysehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

15) Ehdotus laiksi uskonnonvapauslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 44
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 10

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 13 ja 15-21 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotukset laeiksi maksuvaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta ja leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 55
Toivomusaloite n:o 257
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Tässä lakiehdotuksen toisessa käsittelyssä ehdotan, että laki tultaisiin hyväksymään siinä muodossa kuin se on valiokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa, jossa on yksilöity myös muutosehdotukset eri pykäliin.

Tässä laissa on kysymys suuresta periaatteesta eli siitä, että julkisen vallan tehtäviä siirretään yksityiselle yritykselle. Tämän lain mukaan pankit saavat oikeuden jakaa budjetin kautta tulevaa tukea eli siis veronmaksajien rahaa. Pelkona on se, että tällä tavoin tuki ei mene ainakaan kaikissa tapauksissa niille, jotka kaikkein eniten tuen tarpeessa olisivat. Kun tätä yhteiskunnan tukea jaetaan pankkien kautta, ongelmaksi muodostuu myös se, että ei ole valitustietä niille henkilöille, jotka ovat hakeneet korkotukea ja jotka eivät ole sitä saaneet. He eivät voi hakea muutosta tai edes katsoa, olisivatko he kenties olleet paremmin tukeen oikeutettuja kuin ne, jotka ovat tuen saaneet.

Tämä laki ei myöskään sisällä riittävästi oikeusturvakeinoja eikä toteuta ihmisten tasavertaisuutta. Tästä syystä olisi erittäin tärkeätä, että ne muutosehdotukset, jotka vastalauseeseemme sisältyvät, tulisivat hyväksytyiksi.

Toinen varapuhemies: Tekeekö ed. Myller ehdotuksen ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjasta?

Ed. Myller: Herra puhemies! Ehdotan, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Mieleni tekisi kovasti kannattaa ed. Myllerin ehdotusta, mutta en sitä kuitenkaan tee, vaikka katsonkin, että tämä laki sisältää aika paljon aika lailla erikoisia ratkaisuja juuri niiltä osin kuin hän sanoi. Pankit saavat ratkaisijan aseman arvioidessaan, kenelle kuuluu valtion kustantama korkotuki ja kenelle ei. Tämä on ongelmallista. Myös valitustien puuttuminen on varsin erikoista.

Mutta toisaalta kuitenkin katson, että kun tällä hetkellä ihmiset tarvitsevat nopeasti helpotusta maksamiinsa korkoihin, niin tällaisessa summaarisessa prosessissa, jossa se tapahtuu nopeasti, kyllä periaatteet saavat nyt minun mielestäni siirtyä sivuun ja voidaan tätä asiaa kokeilla tällä tavalla. Tietysti sattuu, en nyt puhu väärinkäytöksistä, mutta epäoikeudenmukaisuuksia myös pankkien toiminnassa. Kuitenkin uskon, että valtaosin korkotuki suuntautuu sellaisille ihmisille, jotka todella ovat sen tarpeessa. Tärkeintä on, että se tapahtuu nopeasti silloin, kun on hädän hetki ja avun tarve, ja keskustellaan periaatteista muulloin.

Minä luulen, että jos kovin suuria epäoikeudenmukaisuuksia sattuu, ne tulevat kyllä viranomaisten tietoon, ja silloin on varmasti eduskunnan ja hallituksenkin intressi muuttaa tätä lakia toisenlaiseksi. Ei tämän hetken tarpeita palvele tällainen byrokratia, mitä ed. Myller nyt esitti. Kyllä minä olen tässä hallituksen kannalla, vaikkakin näen, että tämä laki on varsin erikoinen, mutta hätä on myös kova tällä hetkellä.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En minäkään missään tapauksessa halua sitä, että ihmiset eivät saa apua silloin, kun he sitä tarvitsevat. Mutta en myöskään voi hyväksyä sitä, että me täällä eduskunnassa teemme sellaisen lain, jonka aivan selvästi nähdään loukkaavan ihmisten yhdenvertaisuutta ja heidän oikeusturvaansa. Minun mielestäni ei millään tavalla tällainen lainsäädäntö voi olla hyväksyttävää. Luulen, että tähän olisi löydettävissä myös nopeita keinoja sillä tavalla, että valitusoikeus jollain tavalla näille ihmisille kuitenkin turvattaisiin.

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiehdotus hyväksyttäisiin ed. Myllerin esittämässä muodossa. Tällainen tukimuoto varmasti on tarpeellinen, ja sehän on hyväksyttävä osa eduskunnan hyväksymää pankkitukea. Mutta minunkin mielestäni nämä oikeussuoja- ja oikeusturvakysymykset jäävät aika lailla ilmaan, enkä haluaisi, että pankit ja rahoituslaitokset ylipäätään voivat käyttää tässä asiassa harkintavaltaa. En kansalaisena enkä kansanedustajana luota tällä hetkellä suomalaisten pankkien ja rahoituslaitosten harkintakykyyn. Mielestäni asuntohallitus ja sen lakkautuksen jälkeen asuntorahasto voisi aivan hyvin tehdä nämä päätökset ja niistä voisi hakija valittaa.

Toinen varapuhemies: Kannattaako ed. Hautala ed. Myllerin ehdotusta?

Ed. Hautala: Herra puhemies! Kannatan.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni oli juuri kannattaa ed. Myllerin ehdotusta, kun ed. Hautalakin vain ehdotti, että se hyväksyttäisiin ed. Myllerin esittämässä muodossa.

Olisi kyllä tarpeen, että hallitus aikaisempaa ponnekkaammin puuttuisi siihen, että pankit ovat hyvin haluttomia muuttamaan korkoja. Silloin kun velkajärjestelylakeja tehtiin, ministeri Pokka useassa yhteydessä perusteli, miksi siihen varatut määrärahat ovat niin pieniä. Hän perusteli sitä sillä, että ensisijaisena tarkoituksena on, että velalliset voivat suoraan pankkien kanssa sopia asioista ja saada korkoalennusta ja paremmat maksujärjestelyt. Haluaisin kuulla ministeri Rusasen kannanoton siihen, mitä hallitus on tehnyt, jotta pankit suostuisivat koronalennuksiin eikä tapahtuisi niin kuin nyt lehdissä kirjoitetaan, että erityisesti tämä SKOP ja Suomen Säästöpankki ovat olleet käyttämässä vain hyväkseen näitä yhteiskunnalta saamia tukiaisia eikä ole ollenkaan haluttu ymmärtää velallisia.

Ministeri Rusanen: Arvoisa herra puhemies! Todellakin tässä lainsäädännössä, joka tällä hetkellä on käsittelyssä, on kysymys siitä, minkä ed. Aittoniemi jo kiteytti: On haluttu luoda järjestelmä, jolla nopeasti voitaisiin hädänalaisessa tilassa olevia kansalaisia auttaa ja mahdollisimman hyvin. Tässä järjestelmässä, kuten perusteluista käy ilmi, luottolaitos velkoo korkotuen ilman edeltävää viranomaispäätöstä sen jälkeen, kun on selvittänyt korkotukikelpoisuuden täyttymisen. Eli kyseessä on hyvin pitkälti samantapainen järjestelmä kuin meillä on aspkorkotuissa jo käytössä.

Kun tukiperusteita luodaan, ne on tarkoitus määritellä niin tarkkaan säännöksillä, ettei luottolaitoksille jää itse asiassa harkintavaltaa. Hyväksymisperusteita koskevaan valtioneuvoston päätökseen tulee sisältymään laskukaava, jonka tuloksena saataisiin korkotukilainan suuruus. Samoin siinä säädetään myös yksiselitteisesti niistä epäämisperusteista, joiden voimassa ollessa tukea ei voida antaa. Näin aikaansaatu tukimenettely asiallisesti vastaa melko tarkkaan jo käytössä olevaa asp-korkotukimenettelyä, mutta erotuksena on toki se, että hyväksymisvaltuutus tässä lainsäädännössä on rajoitettu.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

17) Ehdotus laiksi kiinteistön luovuttamisesta Ferenda Oy:lle

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 67
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 26 laiksi lapsilisälain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Tämä ehdotuksemme on tarkoitettu rinnakkaisaloitteeksi hallituksen esitykselle perhetuen uudistamisesta.

Aikaisemmin täällä käsiteltiin asumistukilakia. Hallituksen esitykseen n:o 75 liittyen asumistukea lapsiperheille korjataan 350 miljoonalla markalla. Mutta kun leikkaukset, jotka 1.4. tänä vuonna tulivat voimaan, olivat kaiken kaikkiaan yli 600 miljoonaa markkaa, moni joutuu vielä jäämään miinuksen puolelle. Sen vuoksi ei voi pitää riittävänä sitä, mitä hallitus esittää. On tietysti tärkeää, että lapsiperheiden asemaa esitetään parannettavaksi. Mutta sehän ei ole korvausta niille leikkauksille, mitä taas nyt tässä perhetukiehdotuksessa ehdotetaan. Kun kaikki verovähennykset esitetään poistettaviksi, lapsilisien korotuksilla korvataan vain osa menetyksistä. 700 miljoonaa markkaa miinusta tulee hallituksen esityksen perusteella.

Erityisesti on syytä kiinnittää huomiota siihen, että perheet, joissa on 17-vuotias lapsi, putoavat kokonaan tämän lapsen osalta yhteiskunnan tuen ulkopuolelle, koska lapsilisää ehdotetaan maksettavaksi edelleen alle 17-vuotiaasta lapsesta, kun taas kunnallisverotuksen lapsivä-

hennyksen on saanut tehdä alle 18-vuotiaasta lapsesta.

Myöskään elatusvelvollisille ei esitetä minkäänlaista korvausta, joten me ehdotamme, että elatusvelvollisillekin alettaisiin maksaa lapsilisää.

Kaiken kaikkiaan olemme tehneet ehdotukset lapsilisien korottamisesta niin, että lapsiperheet eivät ole ne, jotka ovat maksumiehiä, vaan maksumiehet haetaan pääomatulojen ja suurten tulojen omistajien joukosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

19) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 38)

20) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20 (K 3)

21) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 11 (HE 33)

22) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 (HE 45)

23) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 28)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen